

VENDIM
Nr. 34, datë 10.4.2017

**“NË EMËR TË REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË”**

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja	kryetar i Gjykatës Kushtetuese		
Vladimir Kristo	anëtar i	“	“
Altina Xhoxhaj	anëtare e	“	“
Fatmir Hoxha	anëtar i	“	“
Gani Dizdari	anëtar i	“	“
Besnik Imeraj	anëtar i	“	“
Fatos Lulo	anëtar i	“	“
Vitore Tusha	anëtare e	“	“

me sekretare Edmira Babaj, në datën 08.03.2017 mori në shqyrtim në seancë plenare, me dyer të hapura, çështjen me nr. 1 Akti, që i përket:

KËRKUES: Shoqata Kombëtare e Gjiqtarëve të Republikës së Shqipërisë, përfaqësuar në gjykim nga z. Erjon Bani.

Unioni i Gjiqtarëve të Shqipërisë, përfaqësuar nga z. Gerd Hoxha dhe z. Luan Hasneziri.

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Kuvendi i Republikës së Shqipërisë, përfaqësuar znj. Vasilika Hysi dhe znj. Yllka Banushi.

Këshilli i Lartë i Drejtësisë, në mungesë.

OBJEKTI: *Deklarimi dhe shfuqizimi si i papajftueshmë me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë dhe marrëveshjet ndërkombëtare i nenit 8; nenit 9, pika 1, shkronja “c”, fjalia e dytë dhe pikat 7 dhe 8; nenit 12, pika 2, shkronja “b”, pjesa e fundit e fjalisë; nenit 19, pika 5, shkronja “b”; nenit 23, pikat 10 dhe pika 11, fjalia e parë; nenit 26, pika 4, shkronja “b”; nenit 28, shkronja “c”; nenit 42, pika 3, shkronjat “a”, “b”, “c”, “ç”, pika 4, shkronjat “a”, “b”, “c”, “ç”, si dhe pikat 8 e 9; nenit 43; nenit 44, pika 1, shkronjat “b” dhe “c”; nenit 46, pika 5; nenit 47, pika 2, shkronja “a”, shprehja “nga të cilat të paktën pesë vjet si gjyqtar në fushën e drejtësisë kriminale”, shkronja “b”, shprehja “nga të cilat të paktën pesë vjet si gjyqtar për çështjet penale”, pikat 4 dhe 5, shprehja “nga të cilat të paktën pesë vjet në fushën e së drejtës përkatëse të përshtatshme për pozicionin e lirë”, pika 6, shkronja “a”; nenit 48, pika 12, fjalia e fundit; nenit 53, pikat 3 dhe 10; nenit 64, pika 1, shkronja “b”, shprehja “vërtetohen kushtet e pajftdhshmërisë”, shkronja “c” dhe pika 5; nenit 66, pika 1, shkronjat “a” dhe “b”; nenit 78, pika 3, pjesa e fundit e fjalisë së parë dhe pika 5, paragrafi i fundit; nenit 87, pikat 5 dhe 6; nenit 95, pikat 5 dhe 6; nenit 102, pika 1, shkronja “g”, pika 2, shkronjat “a” dhe “ç”, pika 3, shkronjat “a” dhe “ç”; nenit 104, shkronja “ç”; nenit 105, pika 1, shkronja “d”; nenit 110; nenit 112, pika 1; nenit 117; nenit 119, pika 2, shkronja “a”; nenit 138, pika 1; nenit 141, pika 1; nenit 147, pika 2; nenit 150; nenit 152; nenit 153, shkronja “ç”; nenit 160; nenit 161, pika 2, shprehja “me përjashtim të rasteve kur ka shkaqe për mbarimin e statusit të magjistratit, në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji” dhe pika 3; nenit 162, pika 1, pika 2, shkronja “b”, si dhe pika 6, shprehja “me përjashtim të rasteve kur ka shkaqe për mbarimin e statusit të magjistratit, në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji”; nenit 164, pika 1, shkronja “a”, shprehja “nuk kanë shkaqe të mbarimit të statusit të magjistratit, në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji” dhe pika 2; nenit 165; nenit 166, pika 1 dhe pika 2, shkronja “b”; nenit 167, pika 3, shkronja “b”, shprehja “ka shkaqe për mbarimin e statusit të magjistratit në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji”; nenit 168, pika 2, shkronja “b”, shprehja “me përjashtim të rasteve kur ka shkaqe për mbarimin e statusit të magjistratit, në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji”; nenit 169, pikat 3, 5 dhe 6; nenit 173, pika 1 të ligjit nr. 96/2016 “Për statusin e gjyqtarëve dhe prokurorëve në Republikën e Shqipërisë”.*

Pezullimi i zbatimit të ligjit nr. 96/2016 deri në hyrjen në fuqi të vendimit përfundimtar të Gjykatës Kushtetuese.

BAZA LIGJORE: Nenet 4, 5, 7, 11, 17, 18, 30, 33, 34, 42, 49, 138, 140, 147, 147/a dhe 179 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, të ndryshuar; neni 6 i Konventës Evropiane për të Drejtat e

Njeriut; ligji nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatoren e çështjes Vitore Tusha, përfaqësuesit e kërkuessve, Shoqatës Kombëtare të Gjyqtarëve të Republikës së Shqipërisë dhe Unionit të Gjyqtarëve të Shqipërisë, që kërkuan pranimin e kërkesës; përfaqësuesin e subjektit të interesuar, Kuvendit të Shqipërisë, që kërkoi rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Kuvendi i Shqipërisë pas hyrjes në fuqi të ndryshimeve kushtetuese të vitit 2016 ka miratuar ligjin nr. 96/2016 “Për statusin e gjyqtarëve dhe prokurorëve në Republikën e Shqipërisë”, si pjesë të paketës të ligjeve të reformës në drejtësi.

2. Ligji nr. 96/2016 përmban 175 nene, të cilat krahas *parimeve të përgjithshme (pjesa I, nenet 1-2)* rregullojnë edhe *të drejtat dhe detyrimet e magistratëve (pjesa II, nenet 3-27)*, ku gjejnë trajtim të veçantë papajtuashmëritë, kufizimet dhe veprimtaritë e tjera, paga dhe përfitimet e tjera financiare dhe shoqërore, leja dhe ulja e kohës së punës, si dhe të drejtat e tjera (*kreu I-V*); zhvillimin e karrierës së magistratëve (*pjesa III, nenet 28-67*) ku rregullohen çështje të rekrutimit të kandidatëve magistratë, emërimi dhe caktimi në pozicion, transferimi, ngritja në detyrë, komandimi, mandati i kufizuar dhe mbarimi i statusit të magistratit (*kreu I-VIII*); vlerësimin e magistratëve (*pjesa IV, nenet 68-99*), ku trajtohen kriteret, burimet dhe nivelet e vlerësimit, si dhe procedurat e vlerësimit (kreu II dhe III); *përgjegjësinë disiplinore, civile dhe penale (pjesa V, nenet 100-159)*, ku gjejnë rregullim procedurat hetimore, fillimi i procedimit disiplinor, ekzekutimi dhe regjistri i masave disiplinore, pezullimi dhe detyrimet civile e penale (kreu II-VI), si dhe *dispozitat kalimtare dhe të fundit (pjesa VI, nenet 160-173)*.

II

3. **Kërkuessit** i janë drejtuar Gjykatës Kushtetuese në datën 02.12.2016 me kërkesë për shfuqizimin e disa neneve të ligjit nr. 96/2016 dhe pezullimin e zbatimit në tërësi të tij, duke parashtruar në mënyrë të përmbledhur si vijon:

3.1 *Lidhur me legjitimitimin*: Shoqata Kombëtare e Gjyqtarëve të Republikës së Shqipërisë (SHKGJRSH) dhe Unioni i Gjyqtarëve të Shqipërisë (UGJSH), në kuptim të nenit 134/1/h të Kushtetutës dhe nenit 49/2/d të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, legjitimohen *ratione personae* për të vënë në lëvizje juridiksionin kushtetues, pasi janë organizata të regjistruara si persona juridikë në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë, respektivisht SHKGJ-ja me vendimin nr. 2160, datë 25.01.2008 dhe UGJSH-ja me vendimin nr. 2171, datë 04.02.2008. Në nenin 3 të statusit të SHKGJ-së sanksionohet se ajo “*synon mbrojtjen dhe garantimin e statusit të gjyqtarëve, si dhe ruajtjen e pavarësisë dhe garancive të tjera të pushtetit gjyqësor, si dhe mbrojtjen e sistemit gjyqësor në tërësi, duke ndërmarrë iniciativë për goditjen e ligjeve antikushtetuese që kanë të bëjnë me këtë sistem apo me statusin e gjyqtarëve*”. Kurse në nenin 1 të statusit të UGJSH-së parashikohet se shoqata ka për qëllim, midis të tjerash, “*të forcojë pavarësinë e pushtetit gjyqësor, si dhe të përsosë dhe konsolidojë pozitën e balancuar të pushtetit gjyqësor në raport me pushtetin legjislativ dhe atë ekzekutiv*”. Nisur nga arsyet e krijimit dhe fakti se dispozitat objekt kundërshtimi, duke cenuar një sërë parimesh e standardesh kushtetuese, ndikojnë drejtpërdrejt në veprimtarinë e tyre, ekziston lidhja e drejtpërdrejtë ndërmjet veprimtarisë së tyre dhe çështjes kushtetuese së pretenduar. Edhe për sa i takon legjitimitimit *ratione temporis*, kërkesa është paraqitur brenda afatit ligjor të miratimit të ligjit objekt kundërshtimi, në referim të kërkesave të nenit 50 të ligjit organik të GJK-së, të ndryshuar.

3.2 *Lidhur me kërkesën për pezullimin e zbatimit të ligjit*: me hyrjen në fuqi të ligjit në datën 22.11.2016, referuar neneve 160/1 dhe 173/1, është krijuar vakum institucional me pasoja të rënda shtetërore deri në bllokim të veprimtarisë kushtetuese të Këshillit të Lartë të Drejtësisë (KLD), si organi i vetëm i vetëqeverisjes së pushtetit gjyqësor. Ligji, në kundërshtim flagrant me nenin 179 të Kushtetutës, dispozitë e cila nuk vendos kufizime deri në krijimin e Këshillit të Lartë Gjyqësor (KLGJ), i ka hequr KLD-së kompetencat që lidhen me: (a) emërimin e gjyqtarëve të shkallës së parë dhe apelit, b) transferimet e gjyqtarëve; c) emërimet dhe shkarkimet e kryetarëve të gjykatave; d) komandimet e tyre; e) emërimin e inspektorëve të KLD-së. Në këtë kuptim zbatimi i ligjit objekt kundërshtimi, i cili mund të paralizojë punën e gjykatave, për shkak se KLD-ja nuk mund të veprojë me shpejtësi, cenon parimin e shtetit të së drejtës, të pavarësisë së pushtetit gjyqësor, të statusit të gjyqtarëve, përfshirë të drejtën për të zgjedhur lirisht profesionin dhe të drejtën e karrierës, të drejtën e promovimit, emërimin si kryetar gjykate dhe të drejtën për t'u promovuar në përputhje me ligjin, parimin e sigurisë juridike, parimin e mosdënimit dy herë për të njëjtin fakt, parimin e prezumimit të pafajësisë, parimin e proporcionalitetit, parimin e barazisë përpara ligjit, garantimin e së drejtës së mbrojtjes dhe garancitë që rrjedhin nga neni 138 i Kushtetutës. Sa më sipër, referuar edhe jurisprudencës kushtetuese, përbën shkak të mjaftueshëm për pezullimin e ligjit si e vetmja mundësi për të parandaluar pasojat që mund t'i vijnë funksionimit normal të shtetit të së drejtës.

3.3 *Lidhur me themelin e çështjes, kërkesit pretendojnë së është cenuar*:

3.3.1 *Parimi i shtetit të së drejtës*

3.3.1.1 Referuar nenit 179, pikat 5 dhe 12 të Kushtetutës, kryetari i KLD-së dhe anëtarët qëndrojnë në detyrë deri në krijimin e KLGJ-së, brenda 8 muajve nga hyrja në fuqi e ligjit, parashikim që garanton vazhdimësinë institucionale. Dispozita kushtetuese nuk vendos kufizime për sa u takon kompetencave të KLD-së dhe nuk parashikon mundësinë e rregullimit të marrëdhënies përkatëse me anë të ligjit. Në këtë kuptim, nenet 160/1 “Organet kompetente në periudhën kalimtare” dhe 173/1 “Shfuqizime”, të cilat i kufizojnë kompetencat KLD-së në periudhën tranzitore deri në krijimin e KLGJ-së, bien ndesh me nenin 179, pikat 5 dhe 12 të Kushtetutës dhe cenojnë parimin e hierarkisë së akteve normative, si element i shtetit të së drejtës.

3.3.1.2 Neni 104 “Shkeljet disiplinore për shkak të kryerjes së veprës penale”, parashikon shkaqe të ndryshme të përgjegjësisë disiplinore krahasuar me ato të nenit 140, pika 2, shkronja “b” e Kushtetutës, e cila i ka diferencuar shkeljet disiplinore gjatë ushtrimit të detyrës që lidhen me shkelje të rënda profesionale dhe etike nga ato sjellje që në vetvete përbëjnë vepër penale.

3.3.1.3 Po ashtu, parashikimi kushtetues i nenit 140, pika 3, shkronjat “a” dhe “b”, të cilat rregullojnë pezullimin nga puna të gjyqtarit me vendim të KLGJ-së nuk respektohen nga neni 152 “Pezullimi mbi bazë diskrecioni”, që përcakton si të tilla: “a) kur ndaj magjistratit ka nisur një hetim penal; b) kur merr cilësinë e të pandehurit për një vepër penale të kryer nga pakujdesia; c) kur kanë filluar hetimet ose procedimet disiplinore për shkelje disiplinore”.

3.3.1.4 Neni 143 i Kushtetutës përcakton shprehimisht papajtueshmëritë në ushtrimin e funksionit të gjyqtarit dhe ato të cilat janë përjashtim nga ky kufizim. Nga ana tjetër, neni 8 i ligjit “Papajtueshmëria ambientale”, që rregullon rastet e papajtueshmërisë për shkak të lidhjeve të ngushta familjare midis magjistratëve është një shkak i ri kufizimi, që shkon përtej rregullimit kushtetues të neneve 17, 18, 49, 138 e 145 të Kushtetutës. Po ashtu, duhet të shfuqizohet neni 44, pika 1, shkronja “c” “Transferimi pa pëlqim”, që parashikon transferimin e magjistratit pa pëlqimin e tij si rezultat i papajtueshmërisë ambientale, si dhe neni 102, pika 3, shkronja “a” “Shkeljet disiplinore në lidhje me ushtrimin e funksionit”, që parashikon si shkelje disiplinore mosnjohimin nga magjistrati të Këshillit për rastet e papajtueshmërisë ambientale.

3.3.1.5 Për sa i takon rasteve të uljes së pagës, edhe pse ato janë përcaktuar shprehimisht si të tilla nga Kushtetuta në nenin 138, ligji në nenin 26 “Ulja e ngarkesës” shkon tej parashikimit kushtetues, duke u njohur respektivisht Këshillave kompetencën për të miratuar rregulla më të detajuara, të cilat përcaktojnë, veç të tjerash, uljen e pagës dhe të përfitimeve të tjera kur gjyqtarit i miratohet kërkesa për uljen e

ngarkesës në punë për shkaqe shëndetësore (kur ai paraqitet në punë, por jo me ngarkesë të plotë). Ky rregullim ligjor bie ndesh edhe me parimin e proporcionalitetit, pasi sëmundja është një fakt natyror që nuk varet nga vullneti i magistratit.

3.3.1.6 Nenet 136/3 dhe 147/2 të Kushtetutës, që rregullojnë, respektivisht zgjedhjen e gjyqtarit të Gjykatës së Lartë dhe të anëtarit të KLGJ-së nga radhët e juristëve të spikatur, përcakton, midis të tjerash, edhe kriterin e mosmbajtjes të funksioneve politike në administratën publike ose të pozicioneve drejtuese në parti politike gjatë 10 vjetëve të fundit para kandidimit. Po ashtu, neni 179/b i Kushtetutës përcakton se procesit të rivlerësimit mund t'i nënshtrohen me kërkesë edhe ish-gjyqtarë e ish-prokurorë, ish-këshilltarë të Gjykatës Kushtetuese dhe Gjykatës së Lartë, të cilët kanë punuar në këto institucione të paktën 3 vjet". Në kundërshtim me parashikimet e mësipërme, ligji në nenin 28 "Kriteret e pranimi në formimin fillestar" dhe nenin 53/2 "Parimet e komandimit të magistratëve" nuk parashikon si kriter mosmbajtjen e posteve politike në administratën publike dhe, gjithashtu, nuk përfshihet mundësinë e komandimit të magistratit në pozicione pune në administratën publike që konsiderohen si pozicione politike. Po ashtu, pikat 1 dhe 2/b të nenit 166 "Dispozita kalimtare për ish-gjyqtarë dhe ish-prokurorë" shkon përtej rregullimit kushtetues jo vetëm për faktin se bën dallim midis ish-gjyqtarëve dhe ish-prokurorëve që e kanë përfunduar Shkollën e Magjistraturë me ata që nuk e kanë përfunduar atë, por edhe se vendos një afat të ri kohor të ushtrimit të detyrës "*për 9 vjet në 20 vitet e fundit*".

3.3.1.7 Referimi i nenit 64, pika 1, shkronja "c" për përcaktimin e moshës së daljes në pension, në ligjin nr. 7703/1993 "Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë", i ndryshuar, bie ndesh me nenin 81/2, shkronja "e", të Kushtetutës, pasi ligji në fjalë është ligj i miratuar me shumicë të thjeshtë dhe mund të ndryshohet me efekt përkeqësues në çdo rast.

3.3.2 *Parimi i sigurisë juridike dhe i ndalimit të fuqisë prapavepruese të ligjit*

3.3.2.1 Neni 28 "Kriteret e pranimi në formimin fillestar" parashikon kushte të ndryshme për t'u emëruar gjyqtar apo inspektor në KLD, të cilat nuk kanë ekzistuar më parë në ligjet nr. 9877/2008 "Për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë", nr. 8588/2000 "Për organizimin dhe funksionim e Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë", i ndryshuar apo nr. 8811/2001 "Për organizimin dhe funksionim e Këshillit të Lartë të Drejtësisë", i ndryshuar.

3.3.2.2 Neni 42 i ligjit, pika 3, shkronjat "a", "b", "c", "ç", pika 4, shkronjat "a", "b", "c", "ç" dhe pikat 8 e 9, që përcaktojnë rregullat e transferimit, si dhe neni 43 "Procedura e lëvizjes paralele" parashikojnë kriteret të cilat pengojnë karrierën profesionale dhe ngritjen në detyrë të magistratëve. Lëvizja paralele haset vetëm në administratën shtetërore dhe zbatohet për nëpunësin civil. Vendet e lira që krijohen në gjykatat e apelit mund të plotësohen vetëm përmes lëvizjes paralele, duke mos lejuar që ato të plotësohen nga gjyqtarë të gjykatave të tjera, madje duke i ndaluar ata që minimalisht të paraqesin kërkesë për t'u promovuar e ngritur në detyrë. Ky kufizim bie ndesh me aktet ndërkombëtare që garantojnë statusin e gjyqtarit dhe po ashtu me jurisprudencën kushtetuese. Për të njëjtat arsye duhet shfuqizuar edhe neni 47, pika 2, shkronjat "b" dhe "c", si dhe pikat 4 e 5, mbi kriteret minimale të përvojës profesionale për ngritjen në detyrë, ku parashikohen ndalime joproporcionale, si eksperiencia në një seksion të posaçëm apo në fushën e së drejtës së përshtatshme për pozicionin e lirë.

3.3.2.3 Neni 64, pika 1 nuk përmban rregullime specifike në lidhje me moshën e pensionit për gjyqtarët e shkallës së parë apo të apelit, kurse në lidhje me gjyqtarin e Gjykatës së Lartë moshë përcaktohet shprehimisht 70 vjeç. Norma ligjore referon indirekt në ligje të tjera, siç është ai nr. 7703, datë 11.05.1993 "Për sigurimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë", i ndryshuar, i cili parashikon se nga data 01.01.2016 deri 31.12.2032 moshë e daljes në pension për burrat për punët e kategorisë së dytë (ku përfshihen edhe gjyqtarët) është 65 vjeç, kurse për gratë është 60 vjeç për periudhën 2013-2014 dhe 60 vjet e 6 muaj për periudhën 2015-2016. Nga ana tjetër, ligji i ri ka përkeqësuar një gjendje të rregulluar nga neni 20 i ligjit nr. 9877/2008 "Për organizimin e pushtetit gjyqësor" që përcaktonte moshën 65 vjeç për daljen në pension. Për më tepër, në nenin 27 ligji parashikon në mënyrë të unifikuar për të gjitha kategoritë e gjyqtarëve moshën për pension të parakohshëm, duke përcaktuar kriterin "*të paktën 60 vjeç*".

3.3.2.4 Në kundërshtim me nenet 136 dhe 179/4 të Kushtetutës, që rregullojnë kohëzgjatjen dhe vazhdimësinë e mandatit të kryetarit dhe anëtarëve të Gjykatës së Lartë, neni 64, pika 1, shkronja “b”, shprehja “*vërtetohen kushtet e pajzjedhshmërisë*”, neni 66, pika 1, shkronjat “a” dhe “b”, shprehja “*me përjashtim të rasteve kur ka shkaqe për mbarimin e statusit të magjistratit, në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji*”, neni 162, pikat 1 dhe 6, shprehja “*nuk kanë shkaqe të mbarimit të statusit të magjistratit ose të mandatit të tyre, në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji*”, neni 164, pika 1, shkronja “a”, shprehja “*nuk kanë shkaqe të mbarimit të statusit të magjistratit, në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji*” dhe pika 2, neni 167, pika 3, shkronja “b”, shprehja “*ka shkaqe për mbarimin e statusit të magjistratit në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji*” dhe neni 168, pika 2, shkronja “b”, shprehja “*me përjashtim të rasteve kur ka shkaqe për mbarimin e statusit të magjistratit, në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji*” çojnë në largimin nga detyra të gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë, të Gjykatës së Krimeve të Rënda, të gjyqtarëve të shkallës së parë dhe të apelit, të magjistratëve të komanduar dhe të inspektorëve të KLD-së, nëse ata nuk plotësojnë kushtet për t’u emëruar sipas nenit 28 të ligjit apo kur vendimi i emërimit është absolutisht i pavlefshëm.

3.3.2.5 Neni 161/3 “Dispozita kalimtare për magjistratët në Gjykatën e Lartë” ka përcaktuar afate kohore të ndryshme për mbarimin e mandateve kushtetuese e ligjore të Kryetarit të Gjykatës së Lartë (2 vjet nga hyrja në fuqi e ligjit), të kryetarëve të emëruar nga KLD-ja (9 muaj pas krijimit të KLGJ-së), kurse për inspektorët e KLD-së parashikon se ata mund të vazhdojnë ushtrimin e detyrës sipas mandatit të mëparshëm. Ndërrerja e mandatit me fuqi prapavepruese cenon edhe të drejtën e pagës, nisur nga përcaktimet e neneve 17 dhe 26/3 të ligjit.

3.3.2.6 Neni 103 “Shkeljet disiplinore jashtë ushtrimit të funksionit” parashikon nocione si “sjellje e papërshtatshme” dhe “shkelje të kryera të detyrimeve të ligjit”, të cilat lënë hapësira për interpretim, duke e bërë dispozitën të paqartë dhe jo në përputhje me qëllimin, qëndrueshmërinë dhe efektivitetin që synon vetë norma.

3.3.3 Parimi i ndarjes dhe balancimit të pushteteve

3.3.3.1 Neni 46 “Transferimi i përkohshëm”, që parashikon se drejtuesi i prokurorisë së posaçme transferon prokurorin për periudhën që është rënë dakord, bie ndesh me dispozitat kushtetuese që rregullojnë organizimin dhe funksionim e organit të prokurorisë përfshi, edhe atë të Posaçme, pasi i njej drejtuesit të Prokurorisë së Përgjithshme kompetencat e Këshillit të Lartë të Prokurorisë.

3.3.3.2 Neni 66, pika 1, shkronja “b” dhe pika 4, i njej Këshillave kompetencën për të deklaruar mbarimin e statusit të magjistratit kur vendimi i emërimit (dekreti i Presidentit) është i pavlefshëm, edhe pse këtë kompetencë e kanë gjykatat administrative sipas nenit 17/1/c të ligjit nr. 49/2012 “Për organizimin dhe funksionimin e gjykatave administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative”.

3.3.3.3 Kushtetuta e ka parashikuar KLGJ-në si të vetmin autoritet për caktimin e masave disiplinore dhe Gjykatën Kushtetuese si organin kompetent për të shqyrtuar ankimin kundër vendimit të shkarkimit të gjyqtarit. Ligji në nenet 146 “*Vendimet e këshillit për çështjet e disiplinës*” dhe 147 “*E drejta e ankimit për vendimet disiplinore*” i njej të drejtën Inspektoratit të Lartë të Drejtësisë (ILD) të ankimojë në gjykatën kompetente çdo vendim të KLGJ-së për çështjet disiplinore. Ky formulim nuk duhet interpretuar se ILD-ja ka të drejtë të ankimojë edhe vendimin e KLGJ-së për rrëzimin e kërkesës për caktimin e masës disiplinore. Gjykata kompetente në këtë rast nuk ka autoritet të caktojë një masë të re disiplinore, por vetëm të ndryshojë vendimin e KLGJ-së, duke e rrëzuar kërkesën. Ky qëndrim është në përputhje edhe me praktikën e mëparshme kur ministrit të Drejtësisë, i cili kishte filluar një procedim disiplinor ndaj një gjyqtari, nuk i njihej e drejta e ankimit kundër vendimit të KLD-së që e rrëzonte kërkesën.

3.3.3.4 Neni 119, pika 2 “Ankesat” siguron ndërhyrje të papërshtatshme të pushtetit ekzekutiv në pushtetin gjyqësor, për faktin e mundësisë që është sanksionuar në shkronjën “b” për paraqitjen e ankesës në ILD nga një anëtar i Këshillit. Ky parashikim konfondon rolin e organeve që kanë të drejtë të marrin masa ndaj magjistratëve, pasi paraqitja e kërkesës për caktimin e masës disiplinore nga ILD-ja,

duhet të shoqërohet me dorëheqjen e këtij anëtar, pasi roli i tij vendimmarrës në këtë rast është thelbësisht i kompromentuar.

3.3.4 *Parimi i pavarësisë së pushtetit gjyqësor*

3.3.4.1 Neni 9, pikat 7 dhe 8 “Veprimtaritë jashtë funksionit”, që përcakton detyrimin e magjistratit për të njoftuar kryetarin e gjykatës për veprimtaritë jashtë funksionit e të papaguara, për deklarata të përgjithshme të magjistratit që lidhen me pushtetin gjyqësor ose prokurorinë, ose për pjesëmarrjen e tij në diskutimet e ligjeve, bie ndesh me nenin 145 të Kushtetutës dhe aktet ndërkombëtare, duke cenuar pavarësinë e brendshme të tij.

3.3.4.2 Neni 23 “Pushimet vjetore”, fjalia e parë e pikës 11, që parashikon kompetencën e kryetarit për dhënien e pushimeve vjetore, i vendos magjistratët në raporte varësie dhe hierarkike me kryetarin e tyre, duke i shndërruar nga institucione kushtetuese të pavarura në institucione të varësisë hierarkike.

3.3.4.3 Neni 78, pika 3, togfjalëshi “*dhe në çdo rast nëse kryetari nuk ka dhënë për gjyqtarin vlerësimin përfundimtar “i pamjaftueshëm”*”, i jep mundësi kryetarit që për shkaqe abuzive dhe personale ta vlerësojë pamjaftueshëm magjistratin. Për rrjedhojë, karriera e gjyqtarit mbyllet për disa vjet, pasi në mungesë të vlerësimit “shumë mirë” ai nuk mund të promovohet. Të njëjtat pasoja sjell edhe parashikimi i pikës 5 të këtij neni, që përcakton se “në çdo rast vlerësimi “pamjaftueshëm” nuk i jepet magjistratit nëse kryetari i gjykatës e ka vlerësuar atë “shumë mirë”, dhe po ashtu i pikave 3, 4, 5 dhe 6 të nenit 87, që i njeh kryetarit të gjykatës rol të papërshtatshëm në vlerësimin etik dhe profesional të gjyqtarëve, duke cenuar pavarësinë e brendshme.

3.3.4.4 Neni 102, pika 2, shkronja “g”, “Shkeljet disiplinore në lidhje me ushtrimin e funksionit” konsideron si masë disiplinore mosmarrjen pjesë pa arsye të gjyqtarit në numrin minimal të trajnimeve në Shkollën e Magjistraturës. Ky parashikim bie ndesh me nenet 140 e 145 të Kushtetutës dhe aktet ndërkombëtare, që garantojnë patundshmërinë dhe pavarësinë e jashtme të pushtetit gjyqësor. Një qëndrim indiferent i gjyqtarit ndaj këtyre trajnimeve mund të konsiderohet si ndikues në vlerësimin profesional dhe etik, por në asnjë rast si shkelje disiplinore. Neni 102, pika 3, shkronja “ç” parashikon si shkelje disiplinore mosnjoftimin e ILD-së nga ana e kryetarit të gjykatës kur ai ka dijeni të kryerjes së shkeljeve disiplinore nga magjistratët. Ky parashikim i jep kryetarit rolin e informatorit dhe të agjentit të fshehtë, madje mund të kthehet edhe në mjet abuziv, ndërkohë që ILD-ja përmes inspektimeve tematike e periodike të veprimtarisë së magjistratit, si dhe të letrave të personave fizikë e juridikë, dhe të letrave të palëve ndërgjyqëse mund të verifikojë shkeljet disiplinore.

3.3.4.5 Neni 153, shkronja “ç” “Fillimi i procedimit të pezullimit” parashikon pezullimin e magjistrati me kërkesë të kryetarit, kur ky i fundit vlerëson se magjistrati është i paaftë fizikisht ose mendërisht për të ushtruar funksionin. Kjo kompetencë e kryetarit çon në humbjen e çdo lloj pavarësie të magjistratit.

3.3.5 *E drejta për një proces të rregullt ligjor në drejtimet e mëposhtme.*

3.3.5.1 *E drejta për t’u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj* nuk respektohet si rezultat i parashikimit ligjor të nenit 147/2 “E drejta e ankimit për vendimet disiplinore”, i cili i njeh gjykatës kompetente autoritetin të shqyrtojë në themel çështjen disiplinore dhe të ndryshojë vendimin e KLGJ-së duke vendosur një masë të re disiplinore.

3.3.5.2 *E drejta e mbrojtjes efektive dhe barazja e armëve.* neni 141 i ligjit “Të drejtat dhe detyrimet e palëve në procesin disiplinor” nuk garanton akses të plotë të gjyqtarit në dosjen që përmban aktet e procedimit disiplinor, dhe kjo bie në kundërshtim edhe me rregullin e respektimit *mutatis mutandis* të parimeve të procesit penal. Edhe arsyet që rendit neni 141 si kufizuese të aksesit nuk janë të arsyeshme dhe proporcionale, si të tilla nuk respektojnë kërkesat e nenit 17 të Kushtetutës.

3.3.5.3 *E drejta e ankimit, referuar nenit 43 të Kushtetutës dhe nenit 13 të KEDNJ-së*, pasi neni 48, pika 12 “Ngritja në detyrë në gjykata më të larta ose të specializuara” në fjalinë e fundit përcakton se: “*Vendimet e Këshillave për moscaktimin në detyrë në gjykatat e posaçme kundër korrupsionit dhe krimit të organizuar, si dhe në Prokurorinë e Posaçme janë të formës së prerë*”. Po ashtu kjo e drejtë cenohet edhe nga neni 93, pika 7 “Projektraporti i vlerësimit”, i cili përcakton të drejtën e magjistratit të ankohet në Gjykatën e Lartë

vetëm kur Këshilli e vlerëson atë në një nivel më të ulët se “mirë, duke i mohuar të drejtën e ankimit kur vlerësohet “mirë” ose “shumë mirë”. Ky ndalim i mohon gjyqtarit të drejtën e promovimit dhe të karrierës, që kërkon dy vlerësime të njëpasnjëshme “shumë mirë”.

3.3.5.4 *Parimi ne bis in idem*, referuar neneve 23, 104 dhe 112 të ligjit.

3.3.5.4.1 Neni 23 “*Pushimet vjetore*” parashikon se nëse magjistrati ka kryer mungesa në detyrë, të cilat nuk janë miratuar, ato zbriten nga periudha e pushimeve vjetore. Pavarësisht nëse jepet masë disiplinore ose jo, magjistrati nuk paguhet për ditët e munguara”. Parashikimi i disa penalteteve në të njëjtën kohë për të njëjtin veprim, siç është mungesa në detyrë, bie ndesh me nenin 17 të Kushtetutës dhe nenin 100, pika 1, shkronja “e” të ligjit.

3.3.5.4.2 Neni 104 “Shkeljet disiplinore për shkak të kryerjes së veprës penale” bie nesh me nenin 140, pika 2, shkronja “b” të Kushtetutës, i cili jo vetëm ka përcaktuar në mënyrë shteruese rastet e shkarkimit dhe ato të pezullimit, por dhe i ka diferencuar shkeljet që lidhen me sjelljen profesional dhe etike nga ato që në vetvete përbëjnë vepër penale. Shkarkimi në rastin kur gjyqtari dënohet me vendim të formës së prerë për kryerjen e një krimi ka natyrë konstatuese dhe jo vlerësuese nga ana e KLGJ-së, e cila nuk mund të fillojë procedim disiplinor në këtë rast.

3.3.5.4.3 Neni 112, pika 1 “Masa disiplinore plotësuese” parashikon se kur magjistrati dënohet me vendim të formës së prerë për kryerjen e një veprë penale në fushën e korrupsionit, KLGJ-ja përveç shkarkimit ka të drejtë të urdhërojë kthimin e pagës bruto të vitit të fundit në detyrë, që vetvete përbën një dënim me gjobë. Në këtë kuptim, referuar nenit 36 të Kodit Penal është gjykata ajo që vendos dënimet plotësuese ndaj një të pandehuri. Jo vetëm KLGJ-ja nuk mund ta ushtrojë këtë kompetencë, por në referim të jurisprudencës kushtetuese caktimi i dy dënimeve kryesore është i ndaluar.

3.3.5.5 *Prezumimi i pafajësisë*: neni 138, pika 1 “Fillimi i procedurës disiplinore” parashikon se kur ILD-ja ka dyshime të arsyeshme që magjistrati ka kryer një shkelje disiplinore fillon procedimin disiplinor dhe i paraqet një raport së bashku me dosjen Këshillit. Parimi i prezumimit të pafajësisë kërkon prova të plota, tej çdo dyshimi të arsyeshëm, kërkesë e cila, në kundërshtim me nenin 30 të Kushtetutës nuk plotësohet nga ky parashikim. Edhe neni 169, pika 5 “Dispozita kalimtare për të drejtat dhe detyrimet e magjistratëve” parashikon se rregullimet për pagat dhe përfitimet e tjera janë të zbatueshme për magjistratin, i cili kalon me sukses procesin e rivlerësimit, por në asnjë rast jo më shpejt se data 1 janar 2019. Rivlerësimi nuk është gjë tjetër veçse një proces disiplinor ku duhet të gjejnë zbatim *mutatis mutandis* edhe parimet e zbatueshme në procesin penal, përfshi edhe prezumimin e pafajësisë.

3.3.6 *Parimi i barazisë dhe mosdiskriminimit, në referim të nenit 18 të Kushtetutës*

3.3.6.1 Neni 12, pika 2, shkronja “b” që përcakton se: “*magjistratët që ushtrojnë funksionin në gjykatën e posaçme për luftën kundër korrupsionit dhe krimit të organizuar shkalla e parë*” është diskriminues dhe joproporcional, pasi magjistratët e të njëjtit nivel paguhen me paga të kategorive të ndryshme. Konkretisht, paga e këtyre magjistratëve kategorizohet G2, kurse paga e prokurorit pranë Prokurorisë së Posaçme kategorizohet G3. Po ashtu, referuar edhe nenit 169 të ligjit, rezulton se ai lejon trajtim të diferencuar të gjyqtarëve të së njëjtës shkallë, duke zbatuar trajtim financiar të ndryshëm midis tyre në varësi të kohës së përfundimit të procesit të rivlerësimit.

3.3.6.2 Neni 28 “Kushtet e pranimit në formimin fillestar”, në kundërshtim me nenin 179, pika 10, parashikon si kriter për t’u zgjedhur magjistrat përfundimin e Shkollës së Magjistraturës, kriter i cili duhet të shtrihet për të gjithë gjyqtarët që janë në detyrë, përfshi edhe ata që nuk e kanë përfunduar këtë shkollë. Për shkak të fuqisë prapavepruese që i japin këtij parashikimi nenet 64, pika 1, shkronja “b” dhe 66, pika 1, shkronja “a” nënkuptohet që të gjithë gjyqtarët që s’kanë përfunduar Shkollën e Magjistraturës duhet të largohen nga detyra.

3.3.6.3 Po ashtu, edhe neni 61, pika 1, shkronja “c” dhe pika 5, që përcakton mosha të ndryshme të daljes në pension për gjyqtarët meshkuj në krahasim me ato femra është diskriminues për shkak të gjinisë së tyre.

3.3.7 *E drejta për punë*

3.3.7.1 Neni 8 “Papajtueshmëria ambientale” i ligjit që përcakton transferimin e gjyqtarit në një gjykatë tjetër pa pëlqimin e tij, duke i ndryshuar vendin e punës, është masë joproporcionale. Kufizues i kësaj të drejte është edhe rregullimi i nenit 19, pika 5, shkronja “b” që parashikon detyrimin e magjistratit të kthejë 50% të shumës së përfituar gjatë tri vjetëve të Shkollës së Magjistraturës, nëse statusi i tij përfundon para 5 vjetëve të ushtrimit të funksionit.

3.3.7.2 Neni 26, pika 4, shkronja “b”, që parashikon se KLGJ-ja mund të ulë pagën e gjyqtarit për arsye të uljes së ngarkesës për shkaqe të pavarura nga vullneti i gjyqtarit (arsye shëndetësore), cenon të drejtën për të siguruar jetën me të ardhura të ligjshme.

3.3.7.3 Neni 28 “Kriteret e pranimit fillestar” çon në largimin nga puna të gjyqtarëve të cilët nuk kanë përfunduar Shkollën e Magjistraturës, por që kanë plotësuar kriteret ligjore në fuqi në kohën e emërimit.

3.3.7.4 Neni 64, pika 1, shkronja “c” dhe pika 5, duke përcaktuar një moshë të ndryshme të daljes në pension për gjyqtaret femra krahasuar me ata meshkuj, bën që kategoria e parë të mos paguhet në përputhje me vendin e punës dhe sistemin e kualifikimit për sigurimin e mjeteve të jetesës në mënyrë të ligjshme.

3.3.7.5 Nenet 161, pika 3 “Dispozita kalimtare për magjistratët në Gjykatën e Lartë” dhe 164, pika 2 “Dispozita kalimtare për magjistratët e gjykatave dhe prokurorive të tjera”, që ndërpresin me fuqi prapaveprues mandatin kushtetues të Kryetarit të Gjykatës së Lartë dhe mandatin e kryetarëve të gjykatave të shkallës së parë dhe të apelit, cenon krahas së drejtës së karrierës, edhe të drejtën për pagë.

3.3.7.6 Neni 169, pika 5 “Dispozita kalimtare për të drejtat dhe detyrimet e magjistratëve”, që çon në trajtim financiar të pabarabartë të gjyqtarëve që kryejnë të njëjtat detyra për një kohë të pacaktuar, cenon të drejtën për t’u paguar në përputhje me vendin e punës, kualifikimin profesional, me qëllim sigurimin e jetesës me mjete të ligjshme.

3.3.8 Parimi i proporcionalitetit

3.3.8.1 Neni 9, pika 1, shkronja “c” “*Vepërmatërit jashtë funksionit*”, që parashikon kriterin “*nuk i kalojnë 200 orë jashtë orarit të punës për vit*”, është antikushtetues sa kohë sfera publike është e ndarë nga ajo private. Ndërkohë justifikohet nga interesi publik dhe është proporcional kufizimi i orëve përgjatë orarit të punës.

3.3.8.2 Neni 12, pika 1, shkronja “b” “*magjistratët që ushtrojnë funksionin në gjykatën e posaçme për luftën kundër korrupsionit dhe krimit të organizuar shkalla e parë*” është joproporcional, pasi magjistratët e të njëjtit nivel paguhën me paga të kategorive të ndryshme.

3.3.8.3 Sipas nenit 105, pika 1, shkronja “d” “*Masat disiplinore*” dhe nenit 110 “*Pezullimi si masë disiplinore*”, gjyqtari mund të pezullohet deri në 2 vjet nga detyra, duke përfituar një pagë minimale. Pezullimi, si në të gjitha ligjet procedurale, nuk mund të jetë masë disiplinore, por një masë e përkohshme deri në zgjidhjen e situatës ligjore. Mjeti i zbatuar në këtë rast nuk është efektiv, pasi sa kohë gjyqtari vlerësohet se nuk është i papërshtatshëm dhe i padenjë për të dhënë drejtësi, atëherë qytetarët privohen nga dhënia e shërbimit të drejtësisë, si dhe cenohet buxheti i shtetit duke paguar një gjyqtar pa ushtruar detyrën.

3.3.8.4 Neni 117 “*Afatet e parashkrimit*” parashikon se shkeljet disiplinore parashkruhen brenda 5 vjetëve. Norma ligjore nuk i kategorizon shkeljet disiplinore, por dispozita shton një rregull të ri që e zgjat afatin e parashkrimit me një vit kur gjyqtari kryen të njëjtën shkelje dhe nëse shkelja përbën vepër penale, afatet e parashkrimit llogariten sipas Kodit Penal. Edhe ky parashikim bie ndesh me nenin 17 të Kushtetutës, pasi afatet e parashkrimit për një shkelje disiplinore që nuk përbën vepër penale nuk mund të jenë më të gjata se ato që parashikon KP-ja në nenin 66, i cili i kategorizon afatet në varësi të rëndësisë së shkeljes penale.

3.3.8.5 I pajustificuar nga interesi publik është edhe rregullimi i nenit 169, pika 5 që kufizon përfitimin e pagës, por edhe afati kohor deri më 1 janar 2019 i caktuar për marrjen e pagës së re. Sipas relacionit shpjegues të projektligjit rregullimi ligjor synon “*përmirësim rrënjësor të trajtimit financiar dhe të masave mbështetëse gjatë dhe pas lënies së detyrës, duke u mbështetur në parimin se niveli i shpërblimit për magjistratët duhet të jetë i tillë që t’i mbrojë ata nga presionet që dëmtojnë pavarësinë dhe paanshmërinë e gjyqësorit*”.

4. **Subjekti i interesuar, Kuvendi i Republikës së Shqipërisë**, ka prapësuar me shkrim si vijon:

4.1 *Në lidhje me legjitimitimin e kërkuësve*: Referuar nenit 134, pika 2 të Kushtetutës dhe nenit 49, pika 3 të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar kërkuësit nuk legjitimohen *ratione personae*, pasi nuk provojnë që ligji i kundërshtuar lidhet me të drejtat dhe liritë e parashikuara nga Kushtetuta ose me qëllimet e veprimtarisë së tyre. Argumentet e tyre lidhen me dispozitat tranzitore të ligjit ose nene të tjera të tij, të cilat rregullojnë veprimtarinë e organeve të qeverisjes së pushtetit gjyqësor ose edhe të subjekteve të tjera. Nisur nga qëllimi dhe objektivat e tyre, të shprehura këto në statutet respektive, kërkuësve nuk u atribuohen të drejta e detyrime që lidhen me organet e qeverisjes së pushtetit gjyqësor. Për më tepër, legjitimimi i shoqatave kërkuëse është i papranueshëm për faktin se ndryshimet kushtetuese njohin tashmë Këshillat si organe përgjegjëse për mbarrëvajtjen e pushtetit gjyqësor. Kushtetuta e ka kufizuar veprimtarinë e shoqatave dhe nuk lejon që të kundërshtohet çdo lloj dispozite *a priori*, vetëm sepse lidhet me gjyqësorin. Edhe për sa i takon legjitimitit *ratione materiae*, kërkuësit nuk kanë argumentuar një pjesë të pretendimeve, parashtrojnë kërkesa për të drejta e detyrime që u atribuohen organeve të qeverisjes së gjyqësorit, kanë referenca të gabuara në Kushtetutë dhe ligje, kundërshtojë koncepte dhe terma që janë pjesë e Kushtetutës, dhe po ashtu kanë keqkuptuar norma ligjore të cilat janë të qarta. Për më tepër, ata nuk mund të kundërshtojnë nenin 28, shkronja “c”, pasi lidhet me kriteret e pranimit të çdo personi në formimin fillestar, nenet 160, 161, pika 1, 162, pika 2, shkronja “b”, 164, pika 2, 165, 166, pika 1 dhe pika 2, shkronja “b” dhe 173, dispozita tranzitore që rregullojnë kompetencat e organeve të qeverisjes së sistemit të drejtësisë në periudhën kalimtare deri në ngritjen e sistemit të ri, dhe as nenin 95, pasi mungojnë argumentet. Po ashtu, kërkuësit nuk legjitimohen të kundërshtojnë ato dispozita të ligjit që rregullojnë çështjet e prokurorëve ose të ndihmësve ligjorë, këshilltarëve apo inspektorëve të KLD-së, pasi këto kategori nuk gjejnë rregullim në statutet e tyre.

4.2 *Kërkesa për pezullimin e ligjit* është e pabazuar për faktin se çështjet që ngrihen nuk kanë lidhje me të drejtat dhe liritë e gjyqtarëve dhe as me veprimtarinë e kërkuësve. Argumentet e parashtruara lidhen vetëm me kompetencat e KLD-së dhe të Prokurorisë së Përgjithshme, të përcaktuara në nenet 160 dhe 173 të ligjit. Po ashtu, kërkesa për pezullim nuk plotëson kriteret e përcaktuara nga jurisprudenca kushtetuese shqiptare dhe ajo e Gjykatës Europiane të Drejtësisë (GJED). Ligjvënësi e ka rregulluar funksionimin e KLD-së deri në ngritjen e institucioneve të reja në prill të vitit 2017, kjo me qëllim që të mos krijohet vakum institucional dhe për të siguruar funksionimin e pushtetit gjyqësor. Pranimi i kërkesës për pezullim do të sillte pasoja të dëmshme dhe të pakthyeshme për reformën në drejtësi dhe po ashtu kaos ligjor, pasi në kushtet e pezullimit të nenit 173 të ligjit të kundërshtuar është i pamundur rikthimi në fuqi i ligjit nr. 8811/2001 “Për organizimin dhe funksionimin e KLD-së”, i cili është shfuqizuar nga ligji nr. 115/2016 “Për organet e qeverisjes së sistemit të drejtësisë”.

4.3 *Në lidhje me themelin*:

4.3.1 *Për pretendimin e cenimit të parimit të shtetit të së drejtës nga dispozitat tranzitore*: Kushtetuta e ndryshuar parashikon kompetencat e KLGJ-së dhe jo ato të KLD-së. Ligjvënësi ka rregulluar pozitën e KLGJ-së dhe të institucioneve të tjera në mënyrë kalimtare deri në krijimin e organeve të reja, duke i kufizuar disa kompetenca, dhe nga ana tjetër, duke i lënë disa të tjera, me qëllim mirëfunksionimin e sistemit të drejtësisë. Organet të cilat në kuadrin e reformës në drejtësi shkrihen ose riformohen nuk mund të kenë kompetenca thelbësore, siç është emërimi ose shkarkimi.

4.3.2 Po ashtu, i pabazuar është edhe pretendimi që KLD-së i janë hequr kompetencat e emërimit dhe të transferimit të gjyqtarëve në të gjitha shkallët e gjyqësorit, të emërimit dhe shkarkimit të kryetarëve të gjykatave dhe të emërimit të inspektorëve të KLD-së. Kjo e fundit është kompetente për të dhënë masa disiplinore ndaj gjyqtarëve, referuar nenit 160 të ligjit, kurse neni 114 parashikon vendosjen e masës disiplinore plotësuese të largimit të magjistratit nga detyra e kryetarit të gjykatës, me propozim të ministrit të Drejtësisë. Për më tepër, instituti i transferimit jo vetëm është rikonceptuar, por kompetenca transferuese e KLD-së në periudhën kalimtare është zgjeruar, pasi ajo ushtrohet krahas çështjeve specifike, edhe për të siguruar funksionimin e gjyqësorit. Është kompetencë e ligjvënësit të përcaktojë

detyrat e KLD-së gjatë periudhës kalimtare, e bërë kjo si me ligjin objekt kundërshtimi, si dhe ligjin nr. 115/2016 “Për organet e qeverisjes të sistemit të drejtësisë”.

4.3.3 *Për pajtueshmërinë ambientale (neni 8)*: Ligjvënësi e ka parashikuar për herë të parë konceptin e pajtueshmërisë që krijohet për shkak të lidhjeve të ngushta familjare mes magistratëve, duke parashikuar edhe rregullat për shmangien dhe zgjidhjen e situatave të tilla. Ky parashikim, i njohur edhe në vende të tjera europiane, si Italia, Austria, etj., nuk është një shkak i ri pajtueshmërie, por është në pajtim me përcaktimet e nenit 143 të Kushtetutës. Kufizimi nuk ka të bëjë me funksionin, por me vendin ku ushtrohet detyra, çka do të thotë se nuk përbën kufizim të së drejtës për të ushtruar profesionin, por një garanci në dhënien e drejtësisë për qytetarët, duke marrë në konsideratë edhe parimin e proporcionalitetit.

4.3.4 *Për uljen e ngarkesës së çështjeve të magistratit (neni 26/4/b)*: Ligji është hartuar duke marrë në konsideratë standardet e Kartës Europiane, sipas së cilës niveli i shpërblimit të një gjyqtari në krahasim me një tjetër të jetë subjekt i faktorëve të tillë, si kohëzgjatja e shërbimit, natyra dhe rëndësia e detyrave, vështirësia e tyre, etj. Referuar edhe Rekomandimit (2010)12 të KE-së, niveli i shpërblimit për magistratët duhet të jetë i tillë që t’i mbrojë ata nga presionet që dëmtojnë pavarësinë dhe paanshmërinë e gjyqësorit. Kërkuesit e kanë keqkuptuar dispozitën, pasi ajo do të gjejë zbatim jo për gjyqtarët që punojnë me kohë të plotë, por për ata të cilët do të punojnë me kohë të reduktuar për arsytet e përcaktuara nga vetë ligji (sëmundje e përkohshme deri 2 vjet dhe studime jashtë kursit të formimit vazhdues të Shkollës së Magistraturës) deri 3 vjet. Përcaktimi i rregullave të detajuara mbetet kompetencë e Këshillave dhe nuk përbën cenim të neneve 138 dhe 17 të Kushtetutës.

4.3.5 *Për kriteret e pranimit në formimin fillestar (neni 28)*: Në kërkesë mungojnë argumentet në lidhje me këtë pretendim, për më tepër kërkuesit nuk legjitimohen, pasi norma e kundërshtuar rregullon statusin e kandidatit për magistrat. Megjithatë kriteri i përcaktuar nga shkronja “e”, “*nuk është anëtar i partive politike në kohën e kandidimit...*”, do të thotë të heqë dorë prej këtyre funksioneve para kandidimit. Ky parashikim nuk bie ndesh me rregullimin e nenit 53 të ligjit, pasi komandimi është lëvizja e magistratit në një pozicion jomagjistrati brenda sistemit të drejtësisë, i pajtueshëm me pavarësinë dhe mbajtjen e statusit të tij.

4.3.6 *Për pretendimin e shkeljeve disiplinore për shkak të kryerjes së veprës penale (neni 104/ç)*: Ligji, në përputhje me rekomandimet e opinionit nr. 3(2002) të Këshillit Konsultativ të Gjyqtarëve Europianë (CJE), parashikon për herë të parë parimet që udhëheqin KLGJ-në dhe ILD-në në procedimin disiplinor të magistratëve, duke filluar nga hetimi deri në marrjen e vendimit. Parashikimet ligjore mbi përgjegjësinë disiplinore civile ose penale udhëhiqen nga parimet e procesit të rregullt ligjor. Neni 140/2/b i Kushtetutës nuk parashikon shkarkimin për të gjitha shkeljet disiplinore, ndërkohë pika 1 e këtij neni parashikon se ato rregullohen me ligj, duke ia lënë ligjvënësit kompetencën e përcaktimit të veprimeve ose mosveprimeve që konsiderohen shkelje disiplinore, të parashikuara konkretisht në nenet 104, 105/1/dh dhe 111. Në këtë kuptim, pretendimi për cenimin e parimit *ne bis in idem* është i pabazuar, pasi referuar jurisprudencës së GJEDNJ-së, ashtu dhe asaj kushtetuese vendase, një person i dënuar penalisht mund t’i nënshtrohet edhe procesit civil për dëmin e shkaktuar.

4.3.7 *Pezullimi mbi bazë diskrecioni (neni 152)*: Kushtetuta në neni 140/3 parashikon vetëm rastet dhe arsytet e pezullimit të detyrueshëm të magistratit me vendim të KLGJ-së, ndërkohë në pikën 3/c të këtij neni Kushtetuta ia atribuon të drejtën ligjit për të përcaktuar rastet kur fillon procedimi disiplinor. Madje legjislacioni italian ose ai austriak parashikojnë rastet e pezullimit mbi bazë diskrecioni pa seancë dëgjimore, në rast se është në interes të detyrës ose për shkak të natyrës së shkeljes. Të pabazuara janë edhe pretendimet në lidhje me nenet 105 dhe 110 të ligjit, që rregullojnë *pezullimin si masë disiplinore*, pasi pezullimi nga detyra është masë që njihet nga neni E i Kushtetutës. Ligjvënësi ka respektuar parimin e proporcionalitetit, pasi parashikon mundësinë e pezullimit për 3 muaj deri në 2 vjet, si dhe rastet kur zbatohet masa disiplinore.

4.3.8 *Për dispozitat kalimtare për ish-gjyqtarët dhe ish-prokurorët (neni 166, pikat 1 dhe 2, shkronja "b")*: Ish-gjyqtarët dhe ish-prokurorët nuk janë subjekte të statutit të kërkuesve. Për sa i takon rregullimit kushtetues, neni 179/b, pika 4 nuk përcakton kriteret që duhet të plotësojnë këto dy kategori, duke ja deleguar ligjit këtë kompetencë. Për më tepër, ka dallim midis dy kategorive, magistratëve që kanë mbaruar Shkollën e Magistraturës dhe atyre që kanë ushtruar funksionin si magistratë 9 vjet në 20 vjetët e fundit, por që nuk kanë mbaruar SHM-në.

4.4 *Për pretendimin e cenimit të parimit të sigurisë juridike*.

4.4.1 Pretendimi për nenet 161, pika 3 dhe 164, pika 2 është i pabazuar, sepse me hyrjen në fuqi të paketës ligjore të reformës në drejtësi gjyqtarët e Gjykatës së Lartë janë pjesë e sistemit gjyqësor dhe mbajnë përgjegjësi disiplinore ashtu si gjyqtarët e shkallëve të tjera. Në këtë kuptim edhe kryetari i GJL-së nuk trajtohet ndryshe nga gjyqtarët e tjerë. Zgjedhja e bërë nga ligjvënësi për qëndrimin në detyrë të kryetarëve aktualë të gjykatave deri në krijimin e Këshillave është sa proporcionale, aq dhe e drejtë dhe i shërben kalimit sa më qetë të periudhës kalimtare në kushtet kur kryetarëve u shtohet gati një vit e gjysmë në këtë pozicion. I pabazuar është edhe pretendimi për cenimin e pagës së tyre, pasi shtesa në fjalë lidhet me funksionin që kryejnë. Po ashtu, mungojë argumentet kushtetuese në lidhje me statusin e inspektorëve të KLD-së, që janë subjekte të reformimit tërësor, dhe po ashtu për këshilltarët ligjorë të Gjykatës Kushtetuese dhe Gjykatës së Lartë, statusi i të cilëve rregullohet nga Kushtetuta dhe ligjet organike.

4.4.2 *Për pretendimin e shkeljeve disiplinore jashtë ushtrimit të funksionit (neni 103)*: Termat që kërkuesit pretendojnë se janë të paqartë janë pjesë e termave të përdorur nga Kushtetuta, Aneksi DH, dhe po ashtu kanë një përdorim të konsoliduar në legjislacionin e disa vendeve të tjera.

4.5 *Pretendimi për cenimin e parimit të ndarjes dhe balancimit të pushteteve, si rezultat i dhënies së të drejtës ILD-së për ankimin e vendimeve për masat disiplinore (nenet 146 dhe 147)* është i pabazuar. E drejta e ILD-së për të paraqitur ankim ndaj vendimeve të Këshillave është model i njohur në vende evropiane, si Italia dhe Austria apo më gjerë, si Gjeorgjia dhe Moldavia dhe i mbështetur edhe nga Komisioni i Venecias (*Opinion CLD-AD (2014)032 dhe Opinioni i Përbashkët nr. 755/2014, CLD-AD (2014), 006*).

4.6 *Pretendimi për cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, në drejtëm të barazisë së armëve*, nga rregullimet e neneve 100 dhe 141 për procedimin disiplinor dhe të drejtat e palëve, është i pabazuar. Nenet sigurojnë një balancë midis drejtësisë së hapur, parimit të mbrojtjes së të dhënave dhe konfidencialitetit. Për këtë arsye aksesit në dosjen disiplinore duhet të sigurohet në përputhje me ruajtjen e kësaj balance. Mundet që në fazat e hetimit paraprak, aksesit në dosje të rrezikojë procesin dhe për këtë arsye ligji ka parashikuar kufizimin e aksesit për një kohë të caktuar ose për një pjesë të dokumenteve, kur ato përmbajnë të dhëna sensitive që mbrohen nga ligji për mbrojtjen e të dhënave personale. Ky rregullim është proporcional dhe zbatohet edhe në hetimet ose gjykimet e çështjeve të ndryshme. Në lidhje me pretendimin për cenimin e nenit 150 të ligjit kërkuesit nuk kanë parashtruar argumente.

4.7 *Për pretendimin e cenimit të parimit ne bis in idem*.

4.7.1 *Pushimet vjetore (neni 23)*: Detyrimi i parashikuar nga ligji që kur magistrati mungon pa arsye në punë këto ditë i zbriten nga periudha e pushimeve vjetore, ka për qëllim të kompensojë dëmin e krijuar në aspektin civil dhe jo atë penal. Kryetari i gjykatës ose prokurorisë është funksionari i cili ka detyrën të administrojë sa më efektshëm institucionin referuar edhe ligjit nr. 96/2016 "Për organizimin e pushtetit gjyqësor në RSH". Në këtë kuptim nuk është shkelje e pavarësisë së gjyqtarëve, por çështje administrimi.

4.7.2 *Masat disiplinore plotësuese (neni 112)*: Parimi i proporcionalitetit kërkon një gamë të gjerë dënimesh, me qëllim që të mundësohet dhënia e një mase në përputhje me rrezikshmërinë e shkeljes. Veçanërisht në rastet kur magistrati dënohet për veprën penale të korrupsionit, ai jo vetëm merr masën e shkarkimit, por edhe të kthimit të pagës deri në një vit. Kjo masë synon uljen e të tilla shkeljeve që cenojnë imazhin e gjyqtarit dhe ulin besimin e publikut në dhënien e drejtësisë.

4.7.3 *Dispozitat tranzitore për magistratët (neni 169, pika 5)*: Pretendimi për trajtim të pabarabartë dhe diskriminues të magistratëve nuk qëndron për faktin se pabarazia nuk lidhet me pagën, por me kohën

kur ajo do të merret, e cila lidhet me përfundimin e procesit të rivlerësimit. Po ashtu i pabazuar është edhe pretendimi për trajtim diskriminues midis gjyqtarëve të gjykatave të zakonshme dhe atyre të gjykatave të posaçme për gjykimin e veprave penale kundër korrupsionit, për faktin se të dyja kategoritë nuk ndodhen në kushte të njëjta për t'u trajtuar njëloj.

4.8 Për pretendimin e cenimit të parimit të proporcionalitetit nga afatet e parashkrimit (neni 117): Qëllimi dhe afatet e parashkrimit synojnë mbrojtjen e të dënuarit. Për shkeljet disiplinore afati i parashkrimit është 5 vjet, thuajse sa në shumicën e vendeve europiane apo edhe në Gjeorgji. Madje në Austri kuadri ligjor nuk parashikon afat të tillë.

4.9 Për pretendimin e cenimit të pavarësisë së pushtetit gjyqësor:

4.9.1 Neni 119, pika 2, shkronjat “a”, “b” dhe “c”, që përcakton subjektet që mund të bëjnë ankesë pranë ILD-së, ndryshe nga sa pretendojnë kërkuesit, nuk bie ndesh me nenin 145 të Kushtetutës dhe nuk përbën ndërhyrje ose shkelje të pavarësisë, por përkundrazi garanton pavarësinë, paanësinë dhe profesionalizmin e gjyqtarëve.

4.9.2 Është i pabazuar pretendimi i kërkuesve se parashikimi i nenit 9/1/c “nuk mund të kalojnë më shumë se 200 orë punë jashtë orarit në vit” bie ndesh me nenet 17 dhe 143 të Kushtetutës. Ligji ka parashikuar në mënyrë të detajuar llojet e veprimtarive jashtë funksionit dhe 200 orë janë mëse të mjaftueshme dhe proporcionale për të siguruar edhe përfundimin e gjykimit brenda afateve ligjore dhe pa zvarritje të proceseve. Edhe pse miratimin e japin Këshillat, njoftimi i kryetarit nevojitet në kuadër të mirëadministrimit të gjykatës/prokurorisë.

4.9.3 Edhe pretendimi për trajtim financiar të ndryshëm të gjyqtarëve të niveleve të njëjta është i pabazuar, pasi veçantia e veprimtarisë së magistratëve të gjykatave të posaçme justifikon kategorizimin e ndryshëm të tyre.

4.9.4 Po ashtu i pabazuar është edhe pretendimi se neni 19/5/b i ligjit bie ndesh me nenin 49 të Kushtetutës, pasi ndryshe nga profesionet e tjera, magistratët përfitojnë bursë gjatë formimit fillestar në SHM. Për rrjedhojë, parashikimi i detyrimit për kthimin e 50% të shumës së paguar nga shteti nuk bie ndesh me Kushtetutën. Të tilla parashikime gjenden në legjislacionet e shumicës së vendeve europiane.

4.9.5 Edhe neni 47/6/a, në lidhje me të cilin, në kërkesën që ka shtuar objektin, mungojnë argumentet, nuk bie ndesh me Kushtetutën, por reflekton standardet ndërkombëtare në lidhje me ngritjen në detyrë të magistratëve, bazuar në profesionalizëm dhe meritokraci.

4.9.6 I pabazuar është edhe pretendimi për cenimin nga neni 48/12 i ligjit i së drejtës për ankim efektiv, për faktin se vendimi i këshillave për mosçaktimin në detyrë në gjykatat e prokuroritë e posaçme është i formës së prerë. Mosçaktimi i një magistrati në një detyrë tjetër nuk cenon asnjë element të statusit apo përfitime të tij. Natyra përfundimtare e vendimeve justifikohet edhe për shkak të natyrës së veçantë të strukturave që do të gjykojnë veprat penale kundër korrupsionit dhe krimit të organizuar.

4.9.7 Edhe pretendimi se kompetenca e kryetarit për të vlerësuar magistratët (neni 78/3/5 dhe neni 87/5/6) bie ndesh me nenin 145 të Kushtetutës, është i pabazuar, pasi vendimi i vlerësimit merret nga Këshillat. Ligji parashikon se sistemi i vlerësimit bazohet në parimet e pavarësisë, meritokracisë, efikasitetit, procesit të rregullt ligjor dhe konfidencialitetit.

4.9.8 Pretendimi për cenimin e nenit 102/2/g nuk është argumentuar në kërkesë, megjithatë mbetet çështje e diskrecionit të ligjvënësit të vlerësojë si shkelje disiplinore mosmarrjen pjesë në trajnime të magistratëve. Edhe pretendimet për nenin 102/3, shkronjat “a” dhe “b”, janë çështje që i takojnë oportunitetit të ligjvënësit, pasi parashikimi ligjor rregullon njoftimet e magistratëve nga kryetari dhe jo vendim marrjen.

4.9.9 I pabazuar është edhe pretendimi se neni 138/a/ç, që rregullon fillimin nga ILD-ja të procedimit disiplinor, cenon prezumimin e pafajësisë. Kjo procedurë nuk ka karakter vendimmarrës, pasi vendimin e merr KLGJ-ja pas kalimit të disa hallkave procedurale.

4.9.10 Edhe pretendimi se nenet 64/1/b dhe 66/1/a/b përmbajnë rregullime që shkojnë tej rasteve të deleguara nga Kushtetuta është i pabazuar, sepse neni 136 i saj parashikon se kritere të tjera për

përzgjedhjen dhe emërimin e gjyqtarëve parashikohen me ligj. Për më tepër, neni 66 i ligjit nr. 96/2016 parashikon rastet e pazgjedhshmërisë dhe papajtueshmërisë.

4.9.11 Po ashtu i pabazuar është edhe pretendimi për shfuqizimin e togfjalëshit “*me përjashtim të rasteve kur ka shkaqe për mbarimin e mandatit*”, pasi kategoritë e gjyqtarëve janë të ndryshme, p.sh gjyqtarët e GJL-së janë me mandat me kohëzgjatje të caktuar dhe në përfundim të tij nuk mund të jenë më anëtarë të saj. Për gjyqtarët e krimeve të rënda togfjalëshi ka tjetër rëndësi, nisur nga fakti se gjykatat e posaçme janë struktura të reja dhe kriteret për personelin janë specifike. Në këtë kuptim nuk qëndron pretendimi i kërkuësve se ata nuk janë më gjyqtarë. Nëse një gjyqtar në detyrë në gjykatën e posaçme nuk plotëson kërkesat e nenit 162/2, atëherë ai transferohet në gjykatat e tjera, sipas rregullave të nenit 60 të ligjit. I pabazuar është edhe pretendimi për magjistratët e komanduar, si dhe për mbarimin e mandatit të inspektorëve jo-magjistratë, këshilltarëve dhe ndihmësve ligjorë, pasi për këto kategori ka rregulla të reja, në përputhje me parashikimet ligjore të ligjeve specifike.

5. **Subjekti i interesuar, Këshilli i Lartë i Drejtësisë**, nuk ka paraqitur prapësime me shkrim, edhe pse ka marrë dijeni rregullisht për zhvillimin e seancës.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkuësve

6. Gjykata, nisur nga prapësimi i subjektit të interesuar, Kuvendit të Shqipërisë, se kërkuësit nuk legjitimohen *ratione personae* dhe *ratione materiae*, vlerëson të shprehet paraprakisht në lidhje me çështjen e legjitimitimit të SHKGJ-së dhe të UGJSH-së.

7. Çështjen e legjitimitimit Gjykata e ka vlerësuar si një ndër aspektet kryesore që lidhen me iniciimin e një procesi kushtetues. Në gjykime të kontrollit të kushtetutshmërisë së normës, subjektet iniciuese, që parashikohen në nenin 134, pika 2, të Kushtetutës, kanë detyrimin për të provuar interesin që duhet të ekzistojë ndërmjet veprimtarisë ligjore që ato kryejnë dhe çështjes kushtetuese të ngritur (*shih vendimin nr. 14, datë 21.03.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

8. Në lidhje me legjitimitimin e shoqatave, si subjekte iniciuese sipas nenit 134/2 të Kushtetutës, Gjykata ka tashmë një jurisprudencë të konsoliduar, e cila ka pranuar legjitimitimin e këtyre subjekteve për çështje që lidhen me interesat e tyre. Gjykata është shprehur në mënyrë të vazhdueshme se vlerësimi nëse një organizatë ka ose jo mjaftueshëm interes, bëhet rast pas rasti, në varësi të rrethanave të çdo çështjeje të veçantë. Organizata që vë në lëvizje gjykimin kushtetues duhet të provojë se në çfarë mënyre ajo mund të preket në një aspekt të veprimtarisë së saj, pra duhet të provojë lidhjen e drejtpërdrejtë dhe të individualizuar që ekziston midis veprimtarisë së saj dhe normës që kundërshton. Interesi për të vepruar duhet të jetë i sigurt, i drejtpërdrejtë dhe vetjak. Ky interes konsiston te e drejta e shkelur, tek dëmi real ose potencial dhe jo te premiset teorike mbi antikushtetutshmërinë e normës që ka sjellë këtë cenim të interesit. Vetëm fakti se dispozitat e kundërshtuara mund të kenë ose kanë pasur një efekt çfarëdo mbi kërkuësin, nuk është i mjaftueshëm për të përcaktuar nëse ai legjitimohet në paraqitjen e kërkesës, por është e nevojshme të provohet se dispozita e kundërshtuar rregullon marrëdhënie që janë qëllimi i veprimtarisë së kërkuësit, sipas përcaktimeve të bëra në Kushtetutë, në ligje ose, në rastin e subjekteve të së drejtës private, në statut (*shih vendimet nr. 33, datë 24.06.2010; nr. 4, datë 23.02.2011; nr. 43, datë 06.10.2011; nr. 37, datë 13.06.2012; nr. 14, datë 21.03.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

9. Gjykata vëren se kategoria e subjekteve kushtetuese të përcaktuara në nenin 134 të Kushtetutës, të cilat legjitimohen të vënë në lëvizje juridiksionin kushtetues, është zgjeruar në kuadrin e ndryshimeve kushtetuese. Veçanërisht në lidhje me kategorinë e subjekteve të kushtëzuara, Gjykata konstaton se në të janë përfshirë, midis të tjerash, edhe Këshilli i Lartë Gjyqësor, kurse organizatat janë parashikuar si kategori e veçantë në shkronjën “h” të pikës 1 të nenit 134 të Kushtetutës. Gjykata, gjithashtu, vëren se norma kushtetuese e ka rikonfirmuar shprehimisht kërkesën që subjektet mund të bëjnë kërkesë vetëm për çështje që lidhen me interesat e tyre.

10. Referuar rregullimit të parashikuar nga neni 134, pika 1, shkronja “h”, i Kushtetutës dhe neni 49, pika 2, i ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar, SHKGJ-ja dhe UGJSH-ja legjitimohen *ratione personae*, pasi janë subjekte juridike të regjistruara në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë, respektivisht me vendimet nr. 2160, datë 25.01.2008 dhe nr. 2171, datë 04.02.2008. Në nenin 3 të statusit të SHKGJ-së sanksionohet se ajo “*synon mbrojtjen dhe garantimin e statusit të gjyqtarëve, si dhe ruajtjen e pavarësisë dhe garancive të tjera të pushtetit gjyqësor, si dhe mbrojtjen e sistemit gjyqësor në tërësi, duke ndërmarrë iniciativë për goditjen e ligjeve antikushtetuese, që kanë të bëjnë me këtë sistem apo me statusin e gjyqtarëve*”. Kurse në nenin 1 të statusit të UGJSH-së parashikohet se shoqata ka për qëllim, midis të tjerash, “*të forcojë pavarësinë e pushtetit gjyqësor, si dhe të përsosë dhe konsolidojë pozitën e balancuar të pushtetit gjyqësor në raport me pushtetin legjislativ dhe atë ekzekutiv*”. Siç rezulton edhe nga vendimet për regjistrimin si persona juridikë, anëtarët e kërkuesve janë gjyqtarë të të gjitha shkallëve të gjyqësorit të juridiksionit të zakonshëm. Në këto kushte, SHKGJ-ja dhe UGJSH-ja përfshihen në rrethin e subjekteve të kushtëzuara që përcakton neni 134, pika 1, shkronja “h” i Kushtetutës, pasi janë krijuar si shoqata dhe gëzojnë personalitet juridik në përputhje me kërkesat e ligjit.

11. Bazuar në statutin, aktin e themelimit, natyrën e veprimtarisë së kërkuesve dhe faktin se dispozitat objekt kundërshtimi ndikojnë drejtpërdrejt në veprimtarinë e tyre, Gjykata çmon se ekziston lidhja e drejtpërdrejtë ndërmjet veprimtarisë së tyre dhe çështjes kushtetuese të pretenduar, për rrjedhojë kërkuesit legjitimohen t’i drejtohen kësaj Gjykate.

12. Në vështrim të sa më sipër, Gjykata e vlerëson të pabazuar prapësimin e subjektit të interesuar, Kuvendit të Shqipërisë, se kërkuesit nuk legjitimohen. Pavarësisht se ndryshimet kushtetuese njohin tashmë Këshillat si organet përgjegjëse për mbarëvajtjen e pushtetit gjyqësor, Kushtetuta nuk përmban ndonjë rregullim të shprehur apo të nënkuptuar që mund të interpretohet se kufizon veprimtarinë e shoqatave të krijuara si grupime vullnetare gjyqtarësh për të kundërshtuar normat ligjore kur ato pretendojnë dhe argumentojnë lidhjen e drejtpërdrejtë me veprimtarinë e tyre. Në këtë kuptim, Gjykata arrin në përfundimin se faktet dhe rrethanat në çështjen konkrete janë të tilla që përbëjnë arsye bindëse dhe nuk justifikojnë ndryshimin e jurisprudencës së konsoliduar kushtetuese në lidhje me legjitimitimin *ratione personae* dhe *ratione materiae* të shoqatave.

13. Edhe për sa i përket legjitimitimit *ratione temporis*, Gjykata çmon se kërkuesit e kanë paraqitur kërkesën brenda afatit kohor të përcaktuar në nenin 50 të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar.

14. Në vështrim të sa më sipër, Gjykata arrin në përfundimin se SHKGJ-ja dhe UGJSH-ja plotësojnë elementet formale të legjitimitimit për vënien në lëvizje të gjykimit abstrakt kushtetues.

B. Për kërkesën për pezullimin e zbatimit të ligjit objekt shqyrtimi

15. Kërkuesit kanë kërkuar pezullimin e zbatimit të ligjit objekt kërkesë, duke argumentuar se nga hyrja në fuqi të tij në datën 22.11.2016 është krijuar vakum institucional me pasoja të rënda shtetërore deri në bllokim të veprimtarisë kushtetuese të Këshillit të Lartë të Drejtësisë (KLD), si organi i vetëm i vetëqeverisjes së pushtetit gjyqësor, referuar neneve 160/1 dhe 173/1 të tij. Ligji, në kundërshtim flagrant me nenin 179 të Kushtetutës, dispozitë e cila nuk vendos kufizime deri në krijimin e Këshillit të Lartë Gjyqësor (KLGJ), i ka hequr KLD-së kompetencat që lidhen me (a) emërimin e gjyqtarëve të shkallës së parë dhe apelit, b) transferimet e gjyqtarëve; c) emërimet dhe shkarkimet e kryetarëve të gjykatave; d) komandimet e tyre; e) emërimin e inspektorëve të KLD-së.

16. Sipas kërkuesve, zbatimi i ligjit objekt kundërshtimi, cenon parimin e shtetit të së drejtës, të pavarësisë së pushtetit gjyqësor, të statusit të gjyqtarëve, përfshirë të drejtën për të zgjedhur lirisht profesionin dhe të drejtën e karrierës, të drejtën e promovimit, emërimin si kryetar gjykate dhe të drejtën për t’u promovuar në përputhje me ligjin, të sigurisë juridike, parimin e mosdënimit dy herë për të njëjtin fakt, parimin e prezumimit të pafajësisë, parimin e proporcionalitetit, parimin e barazisë përpara ligjit, garantimin e të drejtës së mbrojtjes, si dhe garancitë që rrjedhin nga neni 138 i Kushtetutës. Nga ana tjetër, ligji i kundërshtuar mund të paralizojë veprimtarinë e gjykatave për shkak të mosfunksionimit të plotë të

KLD-së. Sa më sipër, referuar edhe jurisprudencës kushtetuese, sipas kërkueseve, përbëjnë shkaqe të mjaftueshme për pezullimin e ligjit si e vetmja mundësi për të parandaluar pasojat që mund t'i vijnë funksionimit normal të shtetit të së drejtës.

17. Subjekti i interesuar, Kuvendi i Shqipërisë, e ka prapësuar këtë pretendim, duke argumentuar se çështjet që ngrihen nuk kanë lidhje me të drejtat dhe liritë e gjyqtarëve dhe as me veprimtarinë e shoqatave kërkuese dhe, po ashtu, kërkesa nuk plotëson kriteret e përcaktuara nga jurisprudenca kushtetuese shqiptare dhe ajo e Gjykatës Europiane të Drejtësisë (GJED).

18. Gjykata, pasi mori në shqyrtim shkaqet e parashtruara nga kërkuësit në seancën e datës 08.03.2017, vlerësoi se, në kuptim të nenit 45 të ligjit nr. 8577/2000, i ndryshuar, në rastin konkret nuk përmbushen kriteret ligjore lidhur me mundësinë e cenimit të interesave shtetërorë, shoqërorë ose të individëve nga zbatimi i këtij ligji. Për rrjedhojë, ajo vendosi rrëzimin e kësaj kërkesë si të pabazuar.

C. Për themelin e çështjes

C.1 Për pretendimin e cenimit të hierarkisë së akteve normative

19. Kërkuësit kanë pretenduar se neni 8 në raport me nenin 44, pika 1, shkronja “c”, neni 26, neni 28, neni 53/2, neni 64, pika 1, shkronja “c”, neni 104, neni 152, neni 166, pika 1 dhe pika 2, shkronja “b”, si dhe nenet 160/1 dhe 173/1 të ligjit kanë rregulluar situata të caktuara në mungesë të delegimit të shprehur të normave kushtetuese.

20. Po ashtu, Gjykata, referuar përmbajtjes së kërkesës, konstaton se kërkuësit kanë kundërshtuar edhe nenin 9, pika 1 shkronja “c”, me pretendimin se cenon parimin e proporcionalitetit, nenin 64, pika 5, duke argumentuar se cenon të drejtën për punë, kurse lidhur me nenet 161, pikat 2 dhe 3, 162, pikat 1 dhe 6, 164, pika 1, shkronja “a” dhe pika 2, 167, pika 3, shkronja “b”, si dhe 168, pika 2, ato parashtrojnë se normat ligjore cenojnë parimin e sigurisë juridike si në drejtim të dhënies fuqi prapavepruese normave ligjore, ashtu dhe paqartësisë së formulimeve ligjore.

21. Bazuar në parimin *iura novit curia*, Gjykata rithekson se ajo ka në kompetencë të vlerësojë nëse pretendimet e ngritura në kërkesë bien në fushën e veprimit të një dispozite të caktuar, që nuk është parashtruar para saj. Në këtë kuptim, Gjykata, në rastin konkret çmon se, pavarësisht cilësimit që iu është bërë fakteve të çështjes nga kërkuësit, ato do të vlerësohen në këndvështrimin e detyrimit të ligjvënësit për respektimin e hierarkisë së akteve normative, në kuptim të nenit 116 të Kushtetutës.

22. Gjykata në jurisprudencën e saj është shprehur se parimi i shtetit të së drejtës detyron të gjitha organet e pushtetit publik që t'i ushtrojnë kompetencat e tyre vetëm në kuadër dhe në bazë të normave kushtetuese. Aktet juridike që nxirren nga këto organe duhet të jenë në pajtim me aktet juridike më të larta si në kuptimin formal, ashtu edhe atë material. Respektimi i hierarkisë së akteve normative është një detyrim që rrjedh nga parimi i shtetit të së drejtës dhe i koherencës në sistemin ligjor (*shih vendimet nr. 2, datë 03.02.2010; nr. 1, datë 12.01.2011; nr. 23, datë 08.06.2011; nr. 25, datë 28.04.2014; nr. 22, datë 24.04.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

23. Kushtetuta në nenin 116 të saj përcakton hierarkinë e burimeve të së drejtës, si një prej vlerave themelore të shtetit të së drejtës, ku pushteti ligjvënës ka rol primar. Përcaktimi në Kushtetutë i hierarkisë së akteve, si dhe sanksionimi i parimit të ndarjes dhe balancimit të pushteteve në ushtrimin e funksioneve të organeve kushtetuese, të cilat ushtrohen nëpërmjet nxjerrjes së akteve normative, është mishërimi më i plotë i parimit të shtetit të së drejtës në një sistem parlamentar (*shih vendimin nr. 5, datë 05.02.2014 të Gjykatës Kushtetuese*). Piramida e akteve normative përcakton marrëdhëniet midis normave juridike, të cilat bazohen në raportin e mbi/nënvendosjes së tyre. Rendi juridik nuk është një radhitje e barasvlershme normash, por një sistem hierarkik, i cili përbëhet nga nivele të ndryshme vlefshmërie dhe në secilin prej këtyre niveleve qëndron një normë ose grup normash, duke përfshirë kështu edhe fuqinë e caktuar juridike. Kjo piramidë aktesh normative ka në majë të saj Kushtetutën, e cila shërben si burim për aktet e tjera juridike (*shih vendimet nr. 3, datë 20.02.2006; nr. 5, datë 05.02.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

24. Gjykata ka theksuar se Kushtetuta nuk ka për qëllim të rregullojë hollësisht çdo çështje të organizimit të jetës shoqërore e politike të një vendi, por vetëm parimet dhe kriteret bazë mbi të cilat duhet të

mbështetet ajo. Shpesh, Kushtetuta qëllimisht lë hapësira rregullimi nga ligjvënësi i zakonshëm, në mënyrë që të mos pengojë marrjen e nismave politike, ekonomike, sociale e kulturore. Por Kushtetuta, përveç kësaj, mund të parashikojë hollësisht dhe shprehimisht rastet për të cilat nuk mund t'i lerë hapësira rregullimi ligjvënësit të zakonshëm (*shih vendimin nr. 3, datë 20.02.2006; nr. 2, datë 18.01.2017 të Gjykatës Kushtetuese*). Fryma dhe qëllimi i kushtetutëbërësit në lidhje me rregullimet kushtetuese nuk mund të anashkalohet dhe organi i vetëm i cili ka autoritetin të vlerësojë pajtueshmërinë e normave ligjore me ato kushtetuese, është Gjykata Kushtetuese. Ndikimi i padiskutueshëm i vendimeve të saj është i tillë që u imponon të gjitha organeve shtetërore fuqinë detyruese të arsytimit të tyre. Arsytimi që përdor Gjykata Kushtetuese në vendimet e saj ka forcën e ligjit, çka buron nga autoriteti i këtij organi për të thënë fjalën e fundit në çështjet për të cilat të tjerët tashmë janë shprehur. Çdo qëndrim i kundërt krijon një precedent të rrezikshëm në marrëdhëniet institucionale (*shih vendimin nr. 20, datë 01.06.2011; nr. 2, datë 18.01.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

25. Duke iu rikthyer çështjes konkrete, Gjykata vëren se kërkuesit kanë kërkuar shfuqizimin e dispozitave kalimtare 160/1 e 173/1 të ligjit, duke argumentuar se ato kanë kufizuar kompetencat e KLD-së në periudhën kalimtare deri në krijimin e KLGJ-së, në kundërshtim me nenin 179, pikat 5 dhe 12 të Kushtetutës.

26. Referuar ndryshimeve kushtetuese, Gjykata konstaton se KLGJ-ja është një organ i ri kushtetues, i përbërë nga 11 anëtarë, (6 gjyqtarë dhe 5 jogjyqtarë) që siguron pavarësinë, përgjegjshmërinë dhe mbarëvajtjen e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë (neni 147). Kushtetutë-bërësi, në nenin 147, shkronjat “a”, “b”, “c” dhe “ç” ka përcaktuar kompetencat, rastet e përgjegjësisë disiplinore, ato të mbarimit të mandatit të anëtarit të KLGJ-së, si dhe papajtueshmëritë në ushtrimin e funksionit. Në lidhje me krijimin e KLGJ-së, kushtetutëbërësi ka përcaktuar një periudhë kalimtare prej tetë muajsh nga hyrja në fuqi e ndryshimeve kushtetuese, duke përcaktuar në nenin 179, pika 5 të Kushtetutës se anëtarët e Këshillit të Lartë të Drejtësisë (KLD) e përfundojnë mandatin e tyre pas krijimit të Këshillit të Lartë Gjyqësor (KLGJ), por jo më vonë se zgjedhja e të gjithë anëtarëve të KLGJ-së. Nga ana tjetër, Kushtetuta në pikën 12 të po këtij neni parashikon qëndrimin e Presidentit të Republikës si kryetar i KLD-së deri në krijimin e KLGJ-së.

27. Në lidhje me ligjin nr. 96/2016, objekt kundërshtimi, Gjykata konstaton se ai është një pjesë e paketës së reformës në drejtësi, që, përveç rregullimeve ligjore mbi të drejtat dhe detyrimet e magistratëve, pranimin dhe emërimin e tyre, zhvillimin e karrierës dhe mbarimin e mandatit, vlerësimin etik dhe profesional, përgjegjësinë disiplinore, penale dhe civile, përmban edhe disa rregullime të tjera me natyrë kalimtare, të cilat, në detajim të dispozitave kalimtare kushtetuese, përcaktojnë organet kompetente në këtë periudhë, si dhe kompetencat përkatëse të tyre. Konkretisht, në nenin 160, ligji ka parashikuar KLD-në (dhe inspektoratet ekzistuese) si organe, të cilat do të vazhdojnë të ushtrojnë kompetenca, si: emërimi i magistratëve kandidatë të diplomuar në vitin 2016, caktimi i tyre në pozicion brenda afatit kohor sipas ligjit, vendosja e masave disiplinore, me propozim të ministrit të Drejtësisë, bazuar në procedurën dhe kriteret që parashikohen në pjesën V, kreu I, të këtij ligji, pezullimi i gjyqtarëve, sipas procedurës dhe kriterëve të parashikuara në ligj, mbikëqyrja e trajnimit të gjyqtarëve, sipas këtij ligji dhe ligjit nr. 115/2016 “Për organet e qeverisjes së sistemit të drejtësisë”, vlerësimi i punës, siç parashikohet në dispozitën kalimtare të këtij ligji, duke përfshirë edhe ndihmën në rivlerësimin kalimtar të gjyqtarëve, në bazë të ligjit “Për rivlerësimin kalimtar të gjyqtarëve dhe prokurorëve në Republikën e Shqipërisë”, marrja e masave disiplinore për inspektorët, bazuar në aktet nënligjore në fuqi, vërtetimi i ndërprerjes së emërimit, në rast dorëheqjeje dhe arrijtes së moshës së pensionit, si dhe transferimi përkohësisht i gjyqtarëve për plotësimin e trupave gjyqësorë në gjykata.

28. Përveç sa më sipër, Gjykata konstaton se KLD-së i jepen kompetenca të tjera edhe nga dispozita kalimtare, neni 173 i ligjit, e cila, krahas parashikimit se me hyrjen në fuqi të tij shfuqizohet pjesa e më e madhe e ligjit nr. 8811, datë 17.05.2001 “Për organizimin dhe funksionimin e Këshillit të Lartë të Drejtësisë”, përcakton edhe kompetencat që do të ushtrojë KLD-ja në periudhën kalimtare: “b) Vendosi

për shkarkimin e gjyqtarëve të gjykatave të shkallës së parë dhe të gjykatave të apelit. ç) Vëndos për marrjen e masave disiplinore ndaj gjyqtarëve. d) Kujdeset për kualifikimin e gjyqtarëve. dh) Vëndos kriteret për vlerësimin e gjyqtarëve, kontrollojnë dhe garanton procesin e vlerësimit dhe shqyrton ankimet e gjyqtarëve për vlerësimin e tyre.”.

29. Gjykata, për të analizuar bazueshmërinë ose jo të pretendimeve të kërkuësve, vlerëson se në rastin në shqyrtim duhet të zbatohet standardi i interpretimit pajtues me Kushtetutën, në mënyrë të veçantë me nenin 179 të Kushtetutës. Kjo metodë, analizon efektet kushtetuese të rezultateve të ndryshme dhe përzgjedh rezultatin që është në pajtim me vlerat kushtetuese. Bazuar në këtë metodë interpretimi, Gjykata ka arritur në përfundimin se një ligj i kundërshtuar është kushtetues, me kusht që normat e tij të interpretohen në atë mënyrë siç ka bërë Gjykata në vendimin e saj (*shih vendimet nr. 29, datë 31.05.2010; nr. 33, datë 24.06.2010; nr. 2, datë 18.01.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

30. Duke i vlerësuar rregullimet ligjore të neneve 160/1 e 173/1 të ligjit në kontekstin e detyrimeve që imponon parimi i shtetit të së drejtës për respektimin e hierarkisë së akteve normative, Gjykata konstaton paraprakisht se neni 179 i Kushtetutës nuk përmban rregullim apo delegim të shprehur për ligjvënësin lidhur me përcaktimin e kompetencave që do të ushtrojë KLD-ja në periudhën kalimtare deri në krijimin e KLGJ-së. Megjithatë, Gjykata vlerëson se ky konstatim nuk mund të konsiderohet se përbën ometim kushtetues, pasi formulimi i pikës 5 të nenit 179 të Kushtetutës se “*anëtarët e KLD-së e përfundojnë mandatin e tyre pas krijimit të KLGJ-së, por jo më vonë se zgjedhja e të gjithë anëtarëve të KLGJ-së, sipas ligjit*” shpreh dhe synon të sigurojë vlerën kushtetuese të vazhdimësisë dhe koherencës institucionale, për rrjedhojë, funksionimin normal të KLD-së në periudhën kalimtare. Për sa kohë vullneti i kushtetutëbërësit ka qenë që të mos ndërpritet funksioni i KLD-së, Gjykata vlerëson se KLD-ja ashtu si edhe organet e tjera ekzistuese kushtetuese do të vazhdojnë të ushtrojnë funksionet e tyre deri në konstituimin e plotë të organeve të reja kushtetuese dhe, në këtë kuptim, zbatimi i neneve 160/1 dhe 173/1 të ligjit duhet të jetë në përputhje të plotë me këtë interpretim të Gjykatës, në respekt të frymës së Kushtetutës.

31. Në lidhje me pretendimet se nenet 8 dhe 44, pika 1, shkronja “c” të ligjit e tejkalojnë rregullimin kushtetues të neneve 138 e 143, Gjykata konstaton se normat objekt kundërshtimi rregullojnë çështjen e papajtueshmërisë ambientale, e cila nënkupton atë lloj papajtueshmërie në ushtrimin e funksionit të magjistratit, që krijohet për shkak të lidhjeve të ngushta familjare mes magjistratëve, që janë përkatësisht bashkëshorti/ja, bashkëjetuesi/ja, ose persona të tjerë në lidhje të ngushtë gjaku ose me ligj, sipas parashikimeve të KPC-së. Ligji ka parashikuar detyrimin e magjistratit për të njoftuar pa vonesë Këshillat përkatës, të cilët ose e caktojnë magjistratin në një seksion tjetër, ose në rast pamundësie, transferojnë një nga magjistratët në papajtueshmëri në gjykatën ose prokurorinë më të afërt të mundshme të të njëjtit nivel, në rast se magjistrati përmbush të gjitha kriteret e parashikuara për këtë pozicion. Transferimi për shkak të papajtueshmërisë ambientale ka përparësi ndaj lëvizjeve paralele, kurse në rastin e krijimit të marrëdhënieve familjare, që çojnë në papajtueshmëri ambientale, magjistrati transferohet edhe pa pëlqimin e tij (*neni 44/1/c*).

32. Gjykata vëren se ligjvënësi, duke marrë si kriter lidhjet e ngushta familjare dhe ato që krijohen për shkak të ligjit midis magjistratëve, ka vendosur në nenin 8 krahas ndalimit të përgjithshëm për mosushtrimin e funksionit “*në gjykatë ose prokurori*” dhe ndalimet specifike që përfshijnë: “*(mos) ushtrimin e funksionit në gjykatën administrative të shkallës së parë nëse një gjyqtar me lidhje të ngushta familjare me të ushtron funksionin në Gjykatën Administrative të Apelit, ose anasjelltas; në seksionin civil të gjykatës së shkallës së parë nëse një gjyqtar me lidhje të ngushta familjare me të ushtron funksionin në seksionin civil të gjykatës së apelit që ka nën juridiksion gjykatën e shkallës së parë, ose anasjelltas; në seksionin penal të gjykatës së zakonshme të shkallës së parë dhe në prokurorinë në juridiksionin e saj nëse një magjistrat tjetër, me të cilin ka lidhje të ngushta familjare ushtron funksionin në prokurorinë pranë gjykatës së apelit ose në seksionin penal të gjykatës së apelit që ka në juridiksion gjykatën dhe prokurorinë e shkallës së parë, ose anasjelltas*”. Po ashtu, Gjykata konstaton se kufizimi vlen edhe për gjykatat e posaçme për gjykimin e veprave penale kundër korrupsionit dhe krimin të organizuar.

33. Kushtetuta ka përcaktuar në nenin 138 sistemin e garancive, që synojnë të sigurojnë pavarësinë e pushtetit gjyqësor, si dhe kufizimet përkatëse, kurse në nenin 143 ajo ka parashikuar rastet e

papajtueshmërisë në ushtrimin e funksionit të gjyqtarit, duke renditur si kritere ndaluese “*veprimtarinë tjetër politike ose shtetërore, si dhe veprimtari profesionale që ushtrohet kundrejt pagesës, me përjashtim të aktivitetit mësimdhënës, akademik, shkencor, si dhe të delegimit pranë institucioneve të sistemit të drejtësisë, sipas ligjit*”.

34. Kuptimi dhe rëndësia e sistemit të garancive që lidhen me statusin e gjyqtarit është analizuar edhe më parë nga jurisprudenca kushtetuese. Një ndër çështjet e trajtuara në kontekstin e mësipërm është edhe ajo e pajtueshmërisë me Kushtetutën të kriterit ligjor ndalues të mospasjes së konfliktit të interesit apo lidhjeve nepotike midis gjyqtarëve të gjykatave të juridiksionit të zakonshëm. Kriteri, i cili ndalonte zgjedhjen si gjyqtar në Gjykatën e Lartë, është analizuar nga Gjykata në kontekstin e të drejtës/garancisë për karrierë, pjesë integrale e statusit të gjyqtarit, që mbrohet nga neni 138 i Kushtetutës (*shih vendimin nr. 40, datë 07.07.2014 të Gjykatës Kushtetuese*). Në atë çështje Gjykata arriti në përfundimin se krijimi i besimit të publiku për sa i përket integritetit dhe imazhit të anëtarëve të Gjykatës së Lartë është një qëllim që i përgjigjet interesit publik të miradministrimit të drejtësisë, por në lidhje me mjetin e zgjedhur ai nuk ishte proporcional me qëllimin që kërkohej të arrihej nga ligjvënësi.

35. Gjykata rithekson se karriera është një nga përfitimet që gjyqtarët e gëzojnë për shkak të detyrës që kryejnë dhe, si e tillë, përfshihet në sferën e garancive që burojnë nga neni 138 i Kushtetutës. Garancitë e kësaj norme të Kushtetutës u njohin gjyqtarëve një trajtim specifik jo vetëm në pagë, por edhe në elemente të tjera që burojnë nga ushtrimi i funksionit të tyre. Paprekshmëria e pagës dhe e përfitimeve të tjera janë ngritur në nivel kushtetues, me qëllim që të drejtat/përfitimet, të cilat burojnë nga ushtrimi i funksionit të gjyqtarit, të mos ndryshohen me efekt negativ. Të gjitha këto garanci janë të lidhura ngushtësisht ndërmjet tyre dhe mbi këto standarde kushtetuese duhet të orientohet veprimtaria ligjvënëse me qëllim moscenimin e statusit të gjyqtarëve, të drejtave dhe përfitimeve që ata duhet të gëzojnë për shkak të detyrës që kryejnë. Statusi i gjyqtarëve synon sigurimin e kompetencës, pavarësisë dhe paanësisë, elemente këto që çdo individ i pret në mënyrë legjitime nga gjykatat dhe nga çdo gjyqtar, të cilit i është besuar mbrojtja e të drejtave të individëve (*shih vendimet nr. 31, datë 02.12.2009; nr. 40, datë 07.07.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

36. Sipas jurisprudencës kushtetuese, ligjvënësi duhet të kujdeset edhe për funksionimin sa më mirë të pushtetit gjyqësor, me qëllim realizimin e misionit që ata kanë, pra dhënies së drejtësisë. Drejtësia mund të jetë e besueshme dhe me integritet kur jepet nga gjyqtarë që nuk ngjallin dyshime për sa i takon figurës së tyre (*shih vendimin nr. 23, datë 24.04.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

37. Në rastin konkret, Gjykata çmon se ligjvënësi, duke e lidhur ushtrimin e funksionit të magjistratit në një gjykatë të caktuar (seksion apo edhe juridiksion), ndër të tjera, edhe me vlerësimin e kriterit shtesë “*papajtueshmëri ambientale*”, të përcaktuar në nenin 8, vendos një kufizim për karrierën e gjyqtarëve, të cilët, si rezultat i situatave ndaluese për shkak të lidhjeve të gjakut edhe për shkak të ligjit, transferohen, masë kjo që mund të jetë e përkohshme ose e përhershme, apo edhe kundër pëlqimit të tyre (*shih kreun IV – Transferimi*).

38. Gjykata vlerëson se karriera, si pjesë integrale e garancive që burojnë nga neni 138 i Kushtetutës (paga dhe përfitimet e tjera), është në funksion të garantimit të pavarësisë së gjyqësorit dhe respektimi i tyre krijon njëkohësisht besimin të publiku për sa i përket pavarësisë, integritetit dhe paanshmërisë së gjyqtarëve. Për rrjedhojë, kufizimi i karrierës së magjistratit nga ligjvënësi, tej urdhërimit të nenit 143 të Kushtetutës, nëpërmjet parashikimit të kriterit ndalues të “*papajtueshmërisë ambientale*”, nuk është në përputhje me qëllimin që kërkohet të arrihet. Në këtë kuptim, Gjykata e vlerëson si të pabazuar prapësimin e subjektit të interesuar, Kuvendit të Shqipërisë se parashikimi ligjor nuk përbën kufizim të së drejtës për të ushtruar profesionin, por ka të bëjë me vendin ku ushtrohet detyra, dhe po ashtu është një garanci në dhënien e drejtësisë për qytetarët, duke marrë në konsideratë edhe parimin e proporcionalitetit.

39. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuesve se nenet 8 dhe 44, pika 1, shkronja “c”, të ligjit bien ndesh me nenin 138 dhe 143 të Kushtetutës, është i bazuar dhe duhet pranuar.

40. Duke ndjekur të njëjtën linjë arsyetimi si më sipër, Gjykata e vlerëson të bazuar edhe pretendimin tjetër të parashtruar nga kërkuesit në lidhje me nenin 9, pika 1, shkronja “c”, të ligjit, që rregullon veprimtaritë jashtë funksionit, për shkak të parashikimit të kriterit kufizues “*nuk i kalojnë 200 orë jashtë orarit të punës për vit*”. Gjykata e vlerëson pozitive qasjen lejuese të ligjvënësit lidhur me parashikimin e të drejtës së magistratit që të shkruajë, të publikojë, të japë leksione dhe mësimdhënie për çështjet ligjore dhe të marrë pjesë në veprimtari që lidhen me çështje ligjore, sistemin ligjor, administrimin e drejtësisë dhe çështje të tjera të lidhura me to, edhe jashtë orarit të punës. Po ashtu, Gjykata e çmon legjitim interesin e ligjvënësit për sa u takon ndalimeve për të tilla veprimtari gjatë orarit të punës, pasi synohet garantimi i dinjitetit në ushtrimin e funksionit, moskrijimi i perceptimeve të ndikimit ose njëanshmëri gjatë ushtrimit të funksionit, respektimi i interesave thelbësorë të funksionit, duke mos cenuar afatet dhe ushtrimin në mënyrë eficiente të funksioneve. Megjithatë, Gjykata vlerëson se, pavarësisht rëndësisë së objektivit të ligjvënësit dhe pranisë së interesit publik për një sistem gjyqësor efektiv dhe magistratë të angazhuar në ushtrimin e funksionit të tyre, bazuar në kërkesën kushtetuese për ndërhyrje legjislative proporcionale, në rastin konkret mjeti i përzgjedhur nga ligjvënësi në fjalinë e fundit e shkronjës “c” të pikës 1 të nenit 9 bie ndesh me nenin 17 dhe 143 të Kushtetutës.

41. Gjykata vëren se kërkuesit kanë parashtruar në kërkesë pretendime edhe për nenin 26 të ligjit, duke argumentuar se ndonëse ulja e ngarkesës parashikohet si e drejtë e magistratit, fakti që kjo e drejtë shoqërohet edhe me ulje të pagës, bie ndesh me nenin 138 të Kushtetutës, që përcakton elementet e statusit të gjyqtarit, përfshi edhe pagën, pa të cilat nuk mund të garantohet ushtrimi në mënyrë të pavarur i funksionit.

42. Kushtetuta në nenin 138, i cili është pjesë e ndryshimeve kushtetuese, parashikon se paga dhe përfitimet e tjera nuk mund të ulen, përveç rasteve kur: a) *nevojitet marrja e masave të përgjithshme ekonomiko-financiare për të shmangur situata të vështira financiare të vendit, ose emergjenca të tjera financiare*; b) *gjyqtari kethebet në detyrën që mbante para emërimit*; c) *i jepet një masë disiplinore ose vlerësohet i pamjaftueshëm profesionalisht sipas ligjit*. Gjykata vëren se ndryshimet kushtetuese në nenin 138 kanë parashikuar tre kritere që justifikojnë uljen e pagës dhe përfitimeve të tjera, ku kriteri i parë nuk lidhet me vullnetin apo sjelljen e gjyqtarit, kriteri i dytë është rrjedhojë e ligjit (mbarimi i mandatit *ipso lege*), kurse kriteri i tretë lidhet ngushtësisht me sjellje/situata të tilla që përbëjnë shkelje disiplinore apo me cilësitë profesionale të magistratit (pamjaftueshmëria profesionale).

43. Ligji të drejtën e magistratit për ulje të ngarkesës së çështjeve në rast nevojë e ka lidhur edhe me uljen e pagës dhe përfitimeve të tjera, duke vendosur kushtin “jo më shumë se 75 për qind”. Referuar normës ligjore, Gjykata konstaton se dy janë situatat për të cilat magjistrati ka të drejtë për ulje ngarkese: a) sëmundja e përkohshme, për një kohëzgjatje të kufizuar deri në dy vjet; b) studimet jashtë kursit të formimit vazhdues në Shkollën e Magistraturës, për një kohëzgjatje të kufizuar deri në tre vjet.

44. Duke e analizuar këtë pretendim të kërkueseve nga këndvështrimi i detyrimeve që burojnë për ligjvënësin nga nenet 138 dhe 116 të Kushtetutës, Gjykata vlerëson se, pavarësisht faktit që *prima facie* togfjalëshi “ka të drejtë” mund të interpretohet si “risi”, siç arsyetohet edhe në relacionin shoqërues të ligjit, pra për një garanci më shumë për magistratin sesa për penalizim të tij, ulja deri në 75 për qind e pagës në rast të një ulje proporcionale të ngarkesës, pavarësisht rrethanave, nuk është proporcionale me qëllimin e ligjvënësit për garantimin e pavarësisë së pushtetit gjyqësor.

45. Në vlerësimin e Gjykatës, në rastin konkret Kushtetuta është cenuar në frymën dhe shkronjën e saj, pasi ligji në nenin 26 ka shtuar kritere përjashtuese tej atyre që përcakton neni 138 i Kushtetutës. Për sa kohë norma ligjore objekt kundërshtimi nuk është detajim i ndonjërit prej rasteve përjashtimore të përcaktuara nga Kushtetuta, ligjvënësi në formulimin e saj duhet të kishte pasur parasysh faktin se në çdo rast magistratët duhet të gëzojnë pavarësi ekonomike të mjaftueshme dhe se paga e tyre nuk mund të ulet poshtë një niveli minimal të tillë që është i papajtueshëm me funksionin e gjyqtarit.

46. Në këtë kuptim, Gjykata, duke marrë në konsideratë edhe faktin se subjekti i interesuar, Kuvendi i Shqipërisë, përveç argumentit se kjo normë ligjore është një e drejtë e magistratit, nuk solli asnjë

argument tjetër shtesë për të provuar se situata dhe rrethanat e vlerësuara paraprakisht për këtë rregullim ligjor nuk cenonin parimin e pavarësisë së pushtetit gjyqësor, arrin në përfundimin se edhe ky pretendim i kërkuarve është i bazuar dhe duhet pranuar.

47. Gjykata konstaton se një tjetër pretendim i kërkuarve që argumentohet me mosrespektimin e garancive që burojnë nga neni 138 i Kushtetutës është ai që lidhet me nenin 64 të ligjit, që ka përcaktuar arritjen e moshës së pensionit, si kriter për mbarimin e statusit të magjistratit.

48. Referuar jurisprudencës kushtetuese, e cila ka reflektuar vazhdimisht standardet ndërkombëtare mbi statusin e gjyqtarit, Gjykata rithekson se pensionet dhe mosha e daljes në pension duhet të sigurohen nga ligji në mënyrë të përshtatshme (*shih vendimet nr. 31, datë 02.12.2009; nr. 40, datë 07.07.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

49. Ligjvënësi ka parashikuar shprehimisht moshën e daljes në pension 70 vjeç vetëm për gjyqtarin e Gjykatës së Lartë. Në lidhje me magjistratët e tjerë, ligji në pikën 5 të nenit 64 parashikon se statusi i tyre mbaron në fund të muajit në të cilin kanë mbushur moshën e pensionit kur ata plotësojnë kushtet e parashikuara në ligj për të dalë në pension. Po ashtu, Gjykata konstaton se ligji në nenin 27 ka parashikuar mbushjen e moshës 60 vjeç si kufirin për të përfutur pension të parakohshëm.

50. Bazuar në interpretimin literal të normës, Gjykata vlerëson se ligjvënësi përmes përdorimit të shprehjes “*kushtet e parashikuara në ligj*” e ka lidhur daljen në pension të magjistratit me plotësimin e kushteve dhe kriterëve që parashikon kuadri ligjor për pensionet në Republikën e Shqipërisë. Duke e analizuar rregullimin ligjor për pensionin e pleqërisë së magjistratëve në kontekstin e garancive që burojnë nga neni 138 i Kushtetutës, në vlerësimin e Gjykatës zbatimi i normës ligjore, sipas formulimit aktual, ngre dyshime serioze për mosrespektimin e disa parimeve kushtetuese. Konkretisht, ligjvënësi, duke ulur moshën e daljes në pension nga 65 vjeç që ishte më parë, në një moshë të papërcaktuar shprehimisht, por të përcaktueshme rast pas rasti nga kuadri ligjor për pensionet e pleqërisë në RSH-së, ka krijuar një gjendje pasigurie juridike në radhët e magjistratëve, kjo për faktin se referuar bazës kushtetuese për miratimin e ligjit nr. 7703, datë 11.05.1993, i ndryshuar, ai është ligj që miratohet me shumicë të thjeshtë, çka mbart rrezikun potencial që mund të ndryshohet në mënyrë të vazhdueshme, në varësi të politikave sociale dhe përshtatjen e skemës së pensioneve apo rishikimin e moshës së pensionit, me nevojat ekonomike dhe sociale të vendit. Nga ana tjetër, prania e parashikimeve ligjore të paharmonizuara për pensionin e parakohshëm dhe atë të pleqërisë, ku për të dyja rastet mosha e përcaktuar nga ligjvënësi është 60 vjeç, si dhe rreziku i trajtimit të pabarabartë të gjyqtarëve për shkak të gjinisë, pasi, sipas legjislacionit në fuqi, mosha e daljes në pension e femrave ndryshon nga ajo e meshkujve, në vlerësimin e Gjykatës përbëjnë arsye bindëse për të arritur në përfundimin se pretendimi i kërkuarve për papajtueshmërinë me nenet 18 dhe 138 të Kushtetutës të nenit 64, pika 5 është i bazuar dhe duhet pranuar.

51. Për sa i përket pretendimit për shfuqizimin e nenit 104 të ligjit, që rregullon shkeljet disiplinore për shkak të kryerjes së veprës penale, dhe nenit 152, që përcakton transferimin mbi bazë diskrecioni, Gjykata konstaton se kërkuarët kanë argumentuar se rregullimet ligjore parashikojnë raste shkarkimi dhe pezullimi për magjistratët në tejkallim të atyre të përcaktuara respektivisht nga neni 140, pika 2, shkronja “b” dhe pika 3, shkronjat “a” dhe “b” të po këtij neni.

52. Gjykata vëren se kushtetutëbërësi e ka lidhur shkarkimin e gjyqtarit me dy kategori shkeljesh: *së pari*, shkeljet e rënda profesionale ose etike, që diskretitojnë pozitën dhe figurën e gjyqtarit gjatë ushtrimit të detyrës dhe, *së dyti*, kryerjen e një krimi, për të cilin gjyqtari është dënuar me vendim të formës së prerë (neni 140/1). Për sa u përket shkaqeve të pezullimit të gjyqtarit, Gjykata konstaton se norma kushtetuese rendit si të tilla: “a) *kur ndaj tij caktohet masa e sigurimit personal “arrest në burg” ose “arrest në shtëpi” për kryerjen e një veprë penale; b) ai merr cilësinë e të pandehurit për një krim të rëndë të kryer me dashje; c) kur fillon procedimi disiplinor sipas ligjit*” (neni 140/3). Si në rastin e shkarkimit, ashtu edhe të pezullimit të një gjyqtari nga detyra, Kushtetuta ka përcaktuar KLGJ-në si organin kompetent për dhënien e vendimit.

53. Referuar ligjit, Gjykata vëren se çështjet e përgjegjësisë disiplinore, civile dhe penale rregullohet nga një sërë nenesh (nenet 100–116), të cilat sanksionojnë parimet e procedimit disiplinor, shkeljet disiplinore dhe çështje të veprimtarisë, shkelje disiplinore në lidhje me ushtrimin e funksionit dhe jashtë tij, *shkeljet disiplinore për shkak të kryerjes së veprës penale* si dhe masat disiplinore, të cilat përfshijnë edhe pezullimin e shkarkimin e magjistratit (nenet 100-111).

54. Gjykata konstaton se ligjvënësi e ka lidhur shkarkimin nga detyra të magjistratit me vërtetimin e shkaqeve të tilla si: “a) kur shkelja është shumë e rëndë¹; b) kur Këshilli çmon se natyra dhe rrethanat e kryerjes së shkeljes e bëjnë magjistratin të papërshtatshëm ose të padenjë për të ushtruar funksionin e tij, për shkak të dënimit për kryerjen e një krimi, për shkak të paafësisë së rëndë dhe të dukshme, ose për shkak të një sjelljeje që kryhet të paktën me pakujdesi të rëndë, sipas nenit 101, shkronja “b”, të këtij ligji, dhe që shkel haptazi vlerat themelore të sistemit gjyqësor dhe të prokurorisë” (neni 111/1).

55. Përveç sa më sipër, Gjykata vëren se neni 104 i ligjit parashikon edhe shkaqe të tjera që çojnë në shkarkimin e magjistratit nga detyra, duke konsideruar si të tilla faktet e pranuar nga gjykata, për të cilat magjistrati: a) është deklaruar fajtor me vendim të formës së prerë për kryerjen e një veprë penale me dashje, për të cilën ligji parashikon dënim me burgim ose me gjobë; b) është deklaruar fajtor dhe dënuar me burgim me vendim të formës së prerë për kryerjen e një veprë penale nga pakujdesia; c) është dënuar nga gjykata me vendim të formës së prerë për kryerjen e veprave penale të ndryshme nga ato të parashikuara në shkronjat “a dhe “b”, të këtij neni, nëse për vetë natyrën e faktit penal të konsumuar, është diskredituar rëndë figura, autoriteti, dinjiteti, si dhe është dëmtuar rëndë besimi i publikut te magjistrati dhe organet e drejtësisë; d) faktet e pranuar nga organi kompetent me vendim të formës së prerë, që për nga vetë natyra e tyre është diskredituar rëndë figura, autoriteti, dinjiteti, si dhe është dëmtuar rëndë besimi i publikut te magjistrati dhe organet e drejtësisë, të cilat përbëjnë veprë penale, pavarësisht se vepra penale është shuar, ndjekja penale nuk mund të fillojë ose nuk mund të vazhdojë, është rehabilituar apo ka përfutur nga falja dhe amnistia.

56. Bazuar në interpretimin literal të nenit 104, Gjykata konstaton se shkronjat “a” dhe “b” e zbërthejnë nocionin “krim” të përdorur nga neni 140/2/b i Kushtetutës në “veprë penale me dashje” ose “veprë penale nga pakujdesia”; shkronja “c” përfshin një numër të pacaktuar veprash penale të ndryshme nga ato të dy shkronjave të para, por e lidh faktin penal edhe me pasojën diskredituese ndaj figurës së gjyqtarit, duke e përzier deri diku atë me shkakun e shkarkimit që parashikon neni 140/2 shkronja “a” e Kushtetutës. Ndërsa në shkronjën “d” zgjerohet tërësisht kategoria e veprave penale, duke e lidhur shkarkimin e magjistratit edhe me ato raste kur vepra penale është shuar, kur ndjekja penale s’mund të fillojë ose s’mund të vazhdojë, është rehabilituar, apo ka përfutur nga falja apo amnistia.

57. Edhe në lidhje me pezullimin e magjistratit, Gjykata vëren se përveç nenit 110, që përcakton rregullat për pezullimin për një periudhë nga 3 muaj deri në dy vjet, shoqëruar me një pagë minimale, neni 152 parashikon edhe pezullimin mbi bazë diskrecioni, duke i njohur Këshillit autoritetin për të pezulluar magjistratin nëse: a) ndaj magjistratit ka filluar hetimi penal; b) kur ndaj tij është caktuar masa e arrestit për një veprë penale të kryer nga pakujdesia; c) kur ndaj tij kanë filluar hetimet ose procedimet disiplinore për shkelje disiplinore.

58. Në vështrim të sa më sipër, Gjykata vlerëson se ligjvënësi në nenet 104 dhe 152 ka parashikuar raste të tjera shkarkimi apo pezullimi për magjistratin, në mungesë të delegimit të shprehur të nenit 140 të Kushtetutës, duke cenuar kështu nenin 116 të Kushtetutës. Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se edhe ky pretendim i kërkuarëve është i bazuar dhe duhet pranuar.

¹ Sipas nenit 115, në caktimin e rëndësisë së shkeljes disiplinore dhe llojit të masës disiplinore, Këshilli merr parasysh këto kritere: a) llojin dhe rrethanat e shkeljes; b) shkallën e fajësisë dhe motivin; c) pasojat e shkeljes; d) të dhënat profesionale, të çështjeve disiplinore dhe të dhëna kriminale të magjistratit; e) masën e ndonjë rreziku të shkaktuar nga shkelja disiplinore; f) çdo rrethanë e rëndësishme që ka lidhje me shkeljen; g) rrethana të lidhura me gjendjen shëndetësore të magjistratit; h) sjelljen e magjistratit pas kryerjes së shkeljes dhe pas fillimit të hetimit; i) sjelljen e magjistratit gjatë procedimit disiplinor dhe qëndrimin që mban ndaj tij; j) çdo çështje tjetër që Këshilli e konsideron të rëndësishme.

59. Lidhur me pretendimet për nenet 161, pikat 2 dhe 3, 162, pikat 1 dhe 6, 164, pika 1, shkronja “a” dhe pika 2, 167, pika 3, shkronja “b” dhe 168, pika 2, Gjykata paraprakisht sjell në vëmendje se normat e kundërshtuara janë dispozita të tjera kalimtare të ligjit, dhe si të tilla, referuar jurisprudencës kushtetuese, ato rregullojnë momentin e kalimit nga një sistem në një tjetër, duke parashikuar mënyrën si do zbatohen dispozitat e reja në lidhje me situatat faktike ose marrëdhëniet ekzistuese. Me plotësimin e këtij qëllimi (realizimin e këtij kalimi) ato e humbasin efektin e tyre (*shih vendimin nr. 24, datë 09.06.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

60. Gjykata vëren se normat e mësipërme ligjore rregullojnë vazhdimësinë e statusit dhe qëndrimin në detyrë sipas mandatit të mëparshëm të gjyqtarëve të niveleve apo kategorive të ndryshme, duke përfshirë *magjistratët* në Gjykatën e Lartë, *gjyqtarët* në Gjykatat e Krimeve të Rënda, *magjistratët* e gjykatave dhe prokurorive të tjera, *magjistratët* e komanduar në institucione të tjera, si dhe për inspektorët *me statusin e gjyqtarit* në KLD. Referuar përmbajtjes së tyre, Gjykata konstaton se dispozitat kalimtare e lidhin vijimësinë e detyrës së magjistratit me plotësimin e dy kritereve që përfshijnë “*me përjashtim të rasteve kur ka shkaqe për mbarimin e statusit të magjistratit, në zbatim të pjesës III, kreu VIII, të këtij ligji*” dhe rezultatet e rivlerësimit, në përputhje me ligjin nr. 84/2016 “Për rivlerësimin kalimtar të gjyqtarëve dhe prokurorëve në Republikën e Shqipërisë”.

61. Ashtu siç u shpreh edhe më sipër, Gjykata rithekson se fryma që përshkon Kushtetutën edhe pas ndryshimeve kushtetuese është vazhdimësia institucionale dhe ushtrimi i funksioneve, me qëllim garantimin e vlerave dhe parimeve që qëndrojnë në themel të shtetit të së drejtës. Kjo vlerë kushtetuese garantohet veçanërisht nga neni 179/a i Kushtetutës, i cili parashikon shprehimisht se mandati i funksionarëve të zgjedhur ose të emëruar në organet kushtetuese dhe ato të krijuara me ligj, që është fituar përpara hyrjes në fuqi të ndryshimeve kushtetuese, mbaron ose është i pavlefshëm kur konstatohet se i zgjedhuri ose i emëruari përfshihet në rrethin e subjekteve që janë përjashtuar nga e drejta për t’u zgjedhur, sipas neneve 6/1 (kur verifikohen rrethana që cenojnë integritetin e funksionarit publik) dhe 45, pika 3 (si rregull ata që janë dënuar me burgim me vendim përfundimtar të formës së prerë për kryerjen e një krimi, ose të tjerë sipas rasteve përjashtimore dhe të justifikuara) të Kushtetutës. Përveç sa më sipër, Kushtetuta përmban një rregullim të veçantë në nenin 179, pika 10 për gjyqtarët dhe prokurorët, duke përcaktuar se ata që nuk kanë përfunduar Shkollën e Magjistraturës, qëndrojnë në detyrë dhe i nënshtrohen procesit të rivlerësimit kalimtar, në përputhje me nenin 179/b dhe Aneksin e Kushtetutës.

62. Jurisprudenca kushtetuese ka mbajtur qëndrimin se mbarimi përpara afatit i mandatit të gjyqtarit sigurisht që mund të ndodhë dhe ky është një moment që njihet në praktikën kushtetuese dhe ligjore, por vetëm nëse vërtetohen ato raste, të cilat nuk kanë të bëjnë me mbarimin natyreshëm dhe në rrugën normale të tij, siç mund të jenë dorëheqja, arritja e moshës së pensionit, dënimi me vendim gjyqësor të formës së prerë për kryerjen e një krimi, etj. (*shih vendimin nr. 51, datë 30.07.1999 të Gjykatës Kushtetuese*)

63. Referuar një analize të harmonizuar të normave ligjore, Gjykata vëren se “*shkaqet për mbarimin e statusit të magjistratit, në zbatim të pjesës III, kreu VIII, të këtij ligji*” përfshijnë dorëheqjen me shkrim para Këshillit përkatës (neni 64), *vërtetimin e kushteve të pazgjedhshmërisë dhe të papajitueshmërisë* në ushtrimin e funksionit (neni 66), mbushjen e moshës së pensionit (neni 64/5), shkarkimin nga funksioni për përgjegjësi disiplinore, sipas parashikimeve të këtij ligji (*pjesa V*), si dhe vërtetimin e faktit të pamundësisë për të ushtruar detyrën (*neni 67*).

64. Veçanërisht në lidhje me kushtet e pazgjedhshmërisë të përcaktuara në pikën 1 të nenit 66 të ligjit, Gjykata vëren se ato përfshijnë (a) *mosplotësimin nga magjistrati të kritereve të përcaktuara sipas nenit 28 të këtij ligji, që lidhet me pranimin në formimin fillestar, dhe (b) pavlefshmërinë e vendimit të emërimit të magjistratit dhe kur ai nuk sjell asnjë pasojë juridike, si dhe konsiderohet se nuk ekziston*. Nisur nga kjo teknikë referuese e përdorur në hartimin e normave ligjore të analizuara më sipër, Gjykata vlerëson se përcaktimi nga ligjvënësi i detyrimit të magjistratit për të plotësuar, midis të tjerash, edhe kriteret e nenit 28 të ligjit, nuk do të thotë gjë tjetër veçse plotësim i detyrimit ligjor për të përfunduar Shkollën e Magjistraturës.

65. Në vështrim të sa më sipër, nisur nga vullneti i kushtetutëbërësit, i shprehur në nenin 179, pika 10 për qëndrimin në detyrë të gjyqtarëve e prokurorëve që nuk kanë përfunduar Shkollën e Magjistraturës dhe parashikimin e tyre si subjekt i rivlerësimit kalimtar, si dhe për sa kohë nenet 179/a dhe 179/b të Kushtetutës kanë përcaktuar qartë kriteret që çojnë në mbarimin ose pavlefshmërinë e mandatit të magjistratit, të zgjedhur ose të emëruar, duke i lidhur ato shprehimisht me rregullimet e neneve 6/1, 45, pika 3 të Kushtetutës, si dhe me rezultatet e rivlerësimit kalimtar të gjyqtarëve dhe prokurorëve, Gjykata çmon se kërkesa ligjore e përcaktuar në nenet 161, pika 2, 162, pikat 1 dhe 6, 164, pika 1, shkronja “a”, 167, pika 3, shkronja “b” dhe 168, pika 2 për të vlerësuar qëndrimin ose jo në detyrë të magjistratëve në Gjykatën e Lartë, gjyqtarëve në Gjykatat e Krimeve të Rënda, magjistratëve të gjykatave dhe prokurorëve të tjera, magjistratëve të komanduar në institucione të tjera, si dhe për inspektorët me statusin e gjyqtarit në KLD sipas kriterëve për mbarimin e statusit të magjistratit, *në zbatim të pjesës III të krenut VIII të këtij ligji ku përfshihet edhe përfundimi i Shkollës së Magjistraturës*, është në tejkalim të Kushtetutës.

66. Në lidhje me pretendimet e parashtruara nga kërkuesit në lidhje me nenin 161, pika 3, nenin 162, pika 6 dhe nenin 164, pika 2, ku parashikohen respektivisht mbarimi i mandatit të kryetarit në detyrë të Gjykatës së Lartë, i kryetarit në detyrë të Gjykatës së Krimeve të Rënda të Shkallës së Parë dhe të Apelit dhe i kryetarëve të gjykatave dhe prokurorëve pas 9 muajve nga krijimi i Këshillave, Gjykata rithekson se funksioni i kryetarit të Gjykatës së Lartë, të Gjykatës së Krimeve të Rënda të Shkallës së Parë dhe të Apelit apo të gjykatave të zakonshme, si drejtues administrativ, buron nga pasja e cilësisë themelore të gjyqtarit. Koncepti ligjor për mandatin e gjyqtarit gjen shprehjen e vet në Konventën e Organizatës së Kombeve të Bashkuara të vitit 1985, në pikën 12 të së cilës përcaktohet se “... *gjykatësit, qofshin të emëruar ose të zgjedhur, nuk mund të bigen derisa... nuk kanë arritur fundin e mandatit të vet*”, gjithashtu edhe në Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, e cila në pjesën e nëntë “Gjykatat”, veçanërisht në nenet 136 deri 140, njeh dhe pranon si mandat atë të gjyqtarit (*shih vendimin nr. 51, datë 30.07.1999 të Gjykatës Kushtetuese*).

67. Në vështrim të sa më sipër, si dhe duke marrë në konsideratë se parimet themelore të shtetit të së drejtës nënkuptojnë, midis të tjerave, edhe ndalimin e fuqisë prapavepruese të normave juridike, Gjykata arrin në përfundimin se pretendimi i kërkueseve për cenimin e hierarkisë së akteve normative dhe sigurisë juridike, për shkak të fuqisë prapavepruese të neneve të analizuara, është i bazuar.

C.2 Për pretendimin e cenimit të parimit të sigurisë juridike

68. Kërkuesit kanë pretenduar se parimi i sigurisë juridike cenohet jo vetëm për shkak të dhënies fuqi prapavepruese parashikimeve ligjore dhe, për rrjedhojë, shkeljes së të drejtave të fituara, por edhe sa i takon paqartësisë së formulimit të normave të caktuara ligjore.

69. Gjykata, paraprakisht, vlerëson se pretendimi i kërkueseve në lidhje me cenimin e parimit të sigurisë juridike nga neni 28, neni 42, pika 3, shkronjat “a”, “b”, “c” dhe “ç”, pikat 8 e 9 të tij, neni 43, neni 47, pika 2, shkronjat “b” dhe “c”, si dhe pikat 4 e 5 të tij, nuk është ngritur në nivel kushtetues, për rrjedhojë këto norma nuk do të analizohen.

70. Në lidhje me nenin 103, objekt kundërshtimi Gjykata vëren se kërkuesit kanë argumentuar se për shkak të përdorimit të termave si “sjellje e papërshtatshme” ose “shkelje të kryera të detyrimeve të ligjit”, të cilat lënë hapësira për interpretim, dispozita është e paqartë dhe jo në përputhje me qëllimin, qëndrueshmërinë dhe efektivitetin që synon vetë norma. Përveç sa më sipër, Gjykata, bazuar në kompetencën që neni 49 i ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar, i ka njohur asaj që rast pas rasti të përcaktojë kufijtë e shqyrtimit të çështjes, vlerëson të analizojë nëse edhe neni 101, i pakundërshtuar nga kërkuesit, si dhe neni 102 në tërësi, i kundërshtuar në kontekstin e cenimit të pavarësisë së brendshme të pushtetit gjyqësor, përmbushin ose jo kërkesën kushtetuese për qartësi e kuptueshmëri.

71. Jurisprudenca kushtetuese ka theksuar në mënyrë të vazhdueshme se siguria juridike, si element i shtetit të së drejtës, ka si kërkesë të domosdoshme që ligji në tërësi apo dispozita të veçanta të tij në përmbajtjen e tyre duhet të jenë të qarta, të përcaktuara dhe të kuptueshme (*shih vendimin nr. 9, datë*

26.02.2007; nr. 40, datë 07.07.2014 të Gjykatës Kushtetuese). Për të kuptuar dhe zbatuar drejt parimin e sigurisë juridike, kërkohet, nga njëra anë, që ligji në një shoqëri të ofrojë siguri, qartësi dhe vazhdimësi, në mënyrë që individët t'i drejtojnë veprimet e tyre në mënyrë korrekte e në përputhje me të dhe, nga ana tjetër, vetë ligji të mos qëndrojë statik nëse duhet t'i japë formë një koncepti. Një rregullim i pasaktë i normës ligjore, që i lë shteg zbatuesit t'i japë asaj kuptime të ndryshme dhe që sjell pasoja, nuk shkon në përputhje me qëllimin, stabilitetin, besueshmërinë dhe efektivitetin që synon vetë norma (*shih vendimet nr. 36, datë 15.10.2007; nr. 40, datë 07.07.2014; nr. 10, datë 26.02.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

72. Qëllimi i parimit të sigurisë juridike është të sigurojë besimin e individit dhe shoqërisë të shteti e ligji, madje edhe vetë gjyqtarët, të cilët administrojnë drejtësinë, duhet të gëzojnë një besim të tillë. Ligjvënësi ka detyrimin të rregullojë, në mënyrë më të hollësishme, të drejtat dhe garancitë e parashikuara në Kushtetutë. Në kuadrin e këtij rregullimi ai mund të vendosë edhe kufizime, por këto kufizime duhet të bëhen vetëm për një interes publik, për të mbrojtur të drejtat e të tjerëve me mënyra dhe forma që të jenë në përputhje me gjendjen që e ka diktuar ndryshimin dhe pa prekur thelbin e së drejtës dhe garancisë (*shih vendimet nr. 40, datë 07.07.2014; nr. 11, datë 06.03.2014; nr. 9, datë 26.02.2007; nr. 11, datë 04.04.2007; nr. 36, datë 15.10.2007; nr. 26, datë 02.11.2005; nr. 34, datë 20.12.2005 të Gjykatës Kushtetuese*).

73. Referuar neneve 101, 102 dhe 103, Gjykata konstaton se ato përmbajnë rregulla mbi përgjegjësinë disiplinore, civile dhe penale të magistratëve, duke rregulluar konkretisht shkeljet disiplinore dhe çështje të veprimtarisë, shkeljet disiplinore në lidhje me ushtrimin e funksionit dhe shkeljet disiplinore jashtë ushtrimit të funksionit.

74. Nga analiza në tërësi e përmbajtjes së këtyre normave ligjore Gjykata vëren se mënyra e formulimit të tyre nuk plotëson kërkesën kushtetuese për qartësi, qëndrueshmëri, besueshmëri dhe efektivitet. Veçanërisht për shkak të rëndësisë që kanë për magistratin pasojat që sjell shkelja disiplinore (nga vërejtje konfidenciale, publike, ulje e përkohshme e pagës, ulje në detyrë, pezullim nga 3 muaj në 2 vjet, si dhe shkarkim), Gjykata vlerëson se terminologjia e përdorur dhe teknika legjislativë e hartimit të tyre, ngre dyshime serioze mbi kuptueshmërinë e ndryshme të tyre, çka mund të rezultojë në pasoja negative serioze për statusin e magistratit dhe përfitimet që lidhen me të.

75. Përveç sa më sipër, Gjykata konstaton se paqartësia e normave reflektohet në tërësinë e ligjit, për rrjedhojë i sugjerohet ligjvënësit që në procesin e rishikimit të ligjit, objekt kundërshtimi, të marrë në konsideratë nevojën për përmirësimin në tërësi të terminologjisë së përdorur në hartimin e normave ligjore, për të garantuar pajtueshmërinë e tij me Kushtetutën.

76. Për arsyet e mësipërme, Gjykata e vlerëson të bazuar pretendimin e kërkuesve për cenimin e sigurisë juridike për shkak të formulimit të paqartë të neneve 101, 102 dhe 103 të ligjit.

C.3 Për pretendimin e cenimit të parimit të pavarësisë së pushtetit gjyqësor

77. Kërkuesit kanë pretenduar se neni 9, pikat 7 dhe 8, neni 23, pikat 10 dhe 11, fjalë parë, neni 78, pikat 3 dhe 5, neni 87, pikat 3, 4, 5, 6 dhe neni 153, shkronja “ç” cenojnë pavarësinë e brendshme të pushtetit gjyqësor për shkak të parashikimit në këto norma të raporteve të varësisë midis magistratit dhe kryetarit të gjykatës ose të prokurorisë, ose të dhënies këtyre të fundit të kompetencave të cilat bien ndesh me përcaktimet e nenit 145 të Kushtetutës dhe aktet ndërkombëtare në lidhje me pavarësinë e pushtetit gjyqësor. Përveç sa më sipër, bazuar në parimin *iura novit curia*, Gjykata sjell në vëmendje se analiza në vijim krahas neneve të mësipërme përfshin edhe pretendimet e kërkuesve në lidhje me nenin 95, pika 7.

78. Kushtetuta në nenin 145/1 parashikon: “*Gjyqtarët janë të pavarur dhe u nënshtrohen vetëm Kushtetutës dhe ligjeve*”. Pavarësia e gjyqtarëve dhe gjykatave është një element thelbësor i shtetit të së drejtës. Gjykata ka theksuar se parimi i pavarësisë, i deklaruar në disa dispozita të Kushtetutës, kërkon, në radhë të parë, që gjyqtarët dhe gjykatat ndërsa japin drejtësi, t'u nënshtrohen vetëm Kushtetutës dhe ligjeve (*shih vendimin nr. 5, datë 16.02.2012 të Gjykatës Kushtetuese*). Bazuar në nenin 145/1 të Kushtetutës, pushteti gjyqësor, përveç pavarësisë së jashtme (pavarësia nga pushtetet e tjera), ka edhe një pavarësi të brendshme (gjyqtarët i nënshtrohen vetëm Kushtetutës dhe ligjeve) (*shih vendimin nr. 40, datë 07.07.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

79. Referuar standardeve ndërkombëtare për pavarësinë e pushtetit gjyqësor, Gjykata thekson se pavarësia e brendshme e pushtetit gjyqësor është po aq e rëndësishme sa edhe pavarësia e jashtme e tij. Një organizim hierarkik i gjyqësorit, në kuptimin e varësisë së gjyqtarëve ndaj kryetarëve të gjykatave ose shkallëve më të larta në procesin e tyre vendimmarrës, përbën një cenim të pastër të këtij parimit. Një gjyqtar në ushtrimin e funksioneve të tij është vartës i askujt; ai ose ajo është bartës i një funksioni shtetëror dhe, në këtë kuptim, i shërben dhe përgjigjet vetëm ligjit. Është aksiomë se një gjyqtar kur vendos për një çështje, nuk vepron mbi bazën e urdhrave ose udhëzimeve të ndonjë pale të tretë brenda ose jashtë gjyqësorit. Pavarësia e gjyqësorit nuk është vetëm e pushtetit si një i tërë *vis-à-vis* pushteteve të tjera të shtetit, sepse ka edhe një aspekt të “brendshëm”. Çdo gjyqtar, pavarësisht vendit të tij në sistemin gjyqësor, ushtron të njëjtin autoritet gjykimor. Në çështjet gjyqësore ai është i pavarur edhe vis-à-vis gjyqtarëve të tjerë, si dhe në raport me kryetarin e gjykatës ose gjykatat e tjera të apelit ose të larta (*shih për më tepër opinionet e Komisionit të Venecias CDL(2007)003 dhe CDL-AD(2010)004*).

80. Po ashtu, Gjykata rithekson se pavarësia gjyqësore individuale sigurohet krahas procedurave të emërimit dhe promovimit të gjyqtarëve mbi bazën e kualifikimit profesional dhe integritetit personal, edhe nëpërmjet kohëzgjatjes së ushtrimit të funksionit e sigurisë financiare, pavarësisht në vendimmarrje, si dhe garantimit të të drejtave vetjake (*shih opinionin e Komisionit të Venecias CDL-AD(2012)014*).

81. Duke iu rikthyer çështjes objekt shqyrtimi, Gjykata vëren se pikat 7 dhe 8 të nenit 9, të analizuara edhe më sipër, kanë si objekt rregullimi detyrimin e magjistratit për të njoftuar kryetarin për veprimtaritë jashtë funksionit të papaguara, të cilat nuk janë kompetencë e Këshillit. Sipas pikës 8 të këtij neni “*Kryetari raporton të paktën një herë në vit në Këshillat përkatës për natyrën dhe numrin e orëve, për veprimtaritë e papaguara jashtë funksionit të magjistratëve në gjykatën ose prokurorinë respektive*”. Gjykata konstaton gjithashtu se ligjvënësi ka parashikuar kompetenca për kryetarin e gjykatës edhe në lidhje me dhënien e pushimeve vjetore (neni 23, pika 11, fjalia e parë). Kërkesa për leje vjetore për një periudhë më shumë se tre ditë i drejtohet kryetarit të paktën një muaj para marrjes së tyre. Ligji e ndalon magjistratin të kryejë mungesa në detyrë, me përjashtim të rasteve të sëmundjes dhe aksidentit. Në rast se mungesat kryen dhe janë të pamiratuara ato zbriten nga periudha e pushimeve vjetore dhe pavarësisht nëse jepet masë disiplinore ose jo, magjistrati nuk paguhet për ditët e munguara (neni 23, pika 10).

82. Po ashtu, kompetenca të tjera të kryetarit që kundërshtohen nga kërkesit janë ato lidhen me vlerësimin e magjistratit (neni 78, pika 3) dhe fillimin e procedimit të pezullimit nga KL Gj-ja me kërkesë të kryetarit kur ai vlerëson se magjistrati nuk mund të qëndrojë përkohësisht në detyrë për shkaqe që lidhen me shëndetin fizik ose mendor (neni 153, shkronja “ç”).

83. Veçanërisht në lidhje me kompetencën e kryetarit për vlerësimin e magjistratëve, Gjykata, referuar normave ligjore për kriteret, burimet dhe nivelet e vlerësimit (kreu II), si dhe procedurës së vlerësimit dhe ecursisë së saj (kreu III, seksioni 2 dhe 3), konstaton se mendimi i kryetarit është një nga burimet e vlerësimit, krahas kriterëve të tjera (neni 77).

84. Vlerësimi i magjistratit bazohet në katër kritere: a) *aftësitë profesionale të gjyqtarit dhe prokurorit*; b) *aftësitë organizative*; c) *etika dhe angazhimi ndaj vlerave profesionale të gjyqtarit dhe prokurorit*; d) *aftësitë personale dhe angazhimi profesional* (neni 78, pika 1). Për sa u përket niveleve të vlerësimit, ato përfshijnë: a) “Shkëlqyeshëm”, në rastin e vlerësimit etik dhe profesional me cilësi shumë të larta; b) “Shumë mirë”, në rastin e vlerësimit etik dhe profesional me cilësi mbi mesataren; c) “Mirë”, në rastin e vlerësimit etik dhe profesional me cilësi mesatare; d) “Mjaftueshëm”, në rastin e vlerësimit etik dhe profesional me cilësi nën mesataren. e) “I pamjaftueshëm”, në rastin e vlerësimit etik dhe profesional me cilësi të dobët (neni 71).

85. Në lidhje me mendimin e kryetarit, si burim për vlerësimin përfundimtar të magjistratit nga Këshilli përkatës, ligji ka përcaktuar se i njoftohet magjistratit brenda 4 javëve nga data e marrjes së njoftimit për vlerësimin (neni 87, pika 3). Po ashtu, magjistrati, brenda tre ditëve nga njoftimi, gëzon të drejtën për t’u dëgjuar dhe për të paraqitur kërkesë për zhvillimin e një takimi me kryetarin, për t’u takuar me të, si dhe për të paraqitur kundërshtimet e mundshme për vlerësimin në procesverbalin e takimit (neni 87, pika 5).

86. Në lidhje me vlerësimet, përveç parashikimit të niveleve si më sipër, Gjykata vëren se vlerësimi i përgjithshëm “shumë mirë” jepet vetëm në ato raste kur magjistrati vlerësohet “shumë mirë” për tri kritere dhe “mirë” për njërin prej tyre dhe, në çdo rast, nëse kryetari i gjykatës nuk ka dhënë për gjyqtarin vlerësimin përfundimtar “i pamjaftueshëm” (neni 78, pika 3). Gjithashtu, sipas ligjit, edhe vlerësimi “i pamjaftueshëm” nuk i jepet magjistratit nëse kryetari i gjykatës e ka vlerësuar atë “shumë mirë” (pika 5, fjalia e fundit).

87. Gjykata, gjithashtu, konstaton se nëse vlerësimi për magjistratin është “i pamjaftueshëm” (ose edhe më i ulët), paga e tij ulet me dy për qind gjatë dy viteve kalendarike. Në rastin e vlerësimit “i pamjaftueshëm” Këshilli i dorëzon raportin e vlerësimit ILD-së dhe magjistrati ka të drejtë të ankimojë në Gjykatën e Lartë vendimin e Këshillit që e ka vlerësuar atë me një nivel më të ulët se sa “mirë” (neni 95, pika 7).

88. Në vështrim të sa më sipër, Gjykata vlerëson se pavarësisht disa garancive të përcaktuara nga normat e analizuara më sipër, të cilat *prima facie* duket se sigurojnë një pozicion të balancuar dhe rol asnjës të kryetarit në raport me magjistratin, siç është edhe rasti i rregullimeve të nenit 87, pikat 3, 4, 5 dhe 6, rregullimet e tjera ligjore të neneve 9, pikat 7 dhe 8, 23, pikat 10 dhe 73, pika 3, shprehja “nëse kryetari i gjykatës nuk ka dhënë për gjyqtarin vlerësimin përfundimtar ‘i pamjaftueshëm’” dhe pika 5, shkronja “b”, fjalia e fundit, nuk respektojnë kërkesën kushtetuese për pavarësi individuale të gjyqtarit, e cila duhet ta karakterizojë atë gjatë ushtrimit të funksionit. Po ashtu, Gjykata vlerëson se ky element i pavarësisë së pushtetit gjyqësor nuk garantohet as nga neni 95, pika 7, i cili e ka kufizuar të drejtën e ankimit vetëm ndaj vendimeve të Këshillit që e kanë vlerësuar magjistratin “mjaftueshëm” dhe “i pamjaftueshëm”. Edhe pse ligjvënasi ka sanksionuar shprehimisht në ligj qëllimin e vlerësimit të magjistratit, duke synuar, midis të tjerash, edhe zhvillimin e karrierës bazuar në meritë, si dhe parimet mbi të cilat bazohet dhe zbatohet vlerësimi, Gjykata çmon se formulimet ligjore të analizuara më sipër jo vetëm nuk e garantojnë, por bëhen pengesë serioze për respektimin e parimit të pavarësisë së brendshme të magjistratit, të zhvillimit të karrierës profesionale dhe të së drejtës për një proces të rregullt ligjor gjatë vlerësimit, ku e drejta e ankimit për aktin e vlerësimit përbën një aspekt të rëndësishëm (neni 69, shkronjat “a”, “b” dhe “ç”).

89. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimet e kërkuësve në lidhje me nenin 153, shkronja “ç” nuk janë ngritur në nivel kushtetues, kurse për sa u takon argumenteve për nenin 9, pikat 7 dhe 8, nenin 23, pika 10, nenin 78, pika 3, shprehja “nëse kryetari i gjykatës nuk ka dhënë për gjyqtarin vlerësimin përfundimtar ‘i pamjaftueshëm’” dhe pika 5, shkronja “b”, fjalia e fundit, si dhe nenin 95, pika 7, shprehja “me një nivel më të ulët se sa ‘mirë’”, Gjykata vlerëson se rregullimet ligjore në fjalë nuk kanë arritur të sigurojnë njëkohësisht elementet e pavarësisë së brendshme të magjistratit, për rrjedhojë pretendimet e kërkuësve për papajtueshmërinë e tyre me nenin 145/1 të Kushtetutës janë të bazuara dhe duhen pranuar.

C.4 Për pretendimin e cenimit të parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit

90. Kërkuësit kanë pretenduar se neni 12, pika 2, shkronja “b”, neni 28, neni 64, pika 1, shkronja “c” dhe pika 5, si dhe neni 169, pika 5 përmbajnë rregullime ligjore, që i vendosin magjistratët në pozita të pabarabarta e diskriminuese, duke cenuar nenin 18 të Kushtetutës.

91. Gjykata paraprkishtë sjell në vëmendje se analiza do të vijojë vetëm në lidhje me nenin 169, pikat 5 dhe 6 të ligjit, pasi në vlerësimin e saj argumentet për nenet 12, pika 2, shkronja “b”, 28 dhe 64, pika 1, shkronja “c” nuk janë ngritur në nivel kushtetues.

92. Kushtetuta në nenin 18 të saj parashikon se të gjithë duhet të jenë të barabartë para ligjit. Kjo dispozitë, në paragrafin e dytë, sanksionon ndalimin e diskriminimit mbi baza gjinore, racore, feje, etnie, gjuhe, bindjeje politike, fetare e filozofike, gjendjeje ekonomike, arsimore, sociale ose përkatësie prindërore, ndërsa paragrafi i tretë mishëron në vetvete kufizimin e kësaj të drejte, sipas të cilit, askush nuk mund të diskriminohet për shkaqet e përmendura në paragrafin e dytë, nëse nuk ekziston një përligjeje e arsyeshme dhe objektive (shih vendimin nr. 48, datë 15.11.2013 të Gjykatës Kushtetuese).

93. Sipas jurisprudencës kushtetuese parimi i barazisë synon që të gjithë të jenë të barabartë në ligj dhe përpara ligjit jo vetëm në të drejtat themelore të parashikuara në Kushtetutë, por edhe në të drejtat e tjera

ligjore. Barazia në ligj dhe para ligjit nuk do të thotë që të ketë zgjidhje të njëllajta për individë ose kategori personash që janë në kushte objektivisht të ndryshme. Barazia para ligjit dhe në ligj presupozon barazinë e individëve që janë në kushte të barabarta. Megjithatë, parimi i barazisë nuk e ndalon trajtimin e diferencuar, por trajtimi i ndryshëm i kategorive të caktuara që përfitojnë nga kjo e drejtë mund të përligjet vetëm në raste përjashtimore dhe për shkaqe të arsyeshme e objektive (*shih vendimet nr. 39, datë 16.10.2007; nr. 19, datë 09.07.2009; nr. 4, datë 12.02.2010; nr. 71, datë 27.11.2015; nr. 10, datë 29.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

94. Për të vlerësuar nëse një ligj është diskriminues bazuar në kushtet dhe kriteret e nenit 18 të Kushtetutës, jurisprudenca kushtetuese ka përcaktuar disa standarde. Në të tilla raste Gjykata shqyrton nëse ligji parashikon trajtim të diferencuar të subjekteve dhe në rast se e konstaton këtë fakt, ajo vlerëson nëse diferencimi ka qenë i përligjur dhe për një arsye objektive. Kjo përligje vlerësohet e lidhur me qëllimet dhe efektet e masave të marra. Gjithashtu, nuk mjafton vetëm diferencimi i përligjur, por edhe që mjete i përzgjedhur për arritjen e qëllimit të ligjvënësit të jetë i arsyeshëm dhe i përshtatshëm (*shih vendimin nr. 48, datë 15.11.2013 të Gjykatës Kushtetuese*). Veçanërisht për sa u takon mjeteve të përdorura, ato duhet të jenë efektive, pra të zgjedhura në mënyrë të tillë që të jenë të përshtatshme për realizimin e synimeve që ndiqen. Përdorimi i këtyre mjeteve duhet të jetë i domosdoshëm, gjë që do të thotë se synimi nuk mund të arrihet me mjete të tjera. Domosdo-shmëria ka të bëjë, gjithashtu, edhe me përdorimin e mjeteve më pak të dëmshme për subjektet që u cenohen të drejtat dhe liritë. Kushti i përpjesëtimit të kufizimit me gjendjen që e ka diktuar, konkretizohet në kërkesën e domosdoshmërisë, dobishmërisë dhe proporcionalitetit, në kuptimin strikt të kufizimeve të imponuara. Respektimi i këtyre kushteve kërkon një analizë të kujdesshme në çdo rast konkret, duke ballafaquar interesin publik që dikton kufizimin me ato të drejta që si rezultat i tij i nënshtrohen kufizimit, si dhe duke vlerësuar edhe mënyrën e kufizimit (*shih vendimet nr. 16, datë 25.07.2008; nr. 52, datë 05.12.2012; nr. 33, datë 08.06.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

95. Gjykata, referuar garancive që burojnë nga Karta e Gjyqtarëve apo Rekomandimi (94)12 për pavarësinë, eficientën dhe rolin e gjyqtarëve, rithekson se paga e gjyqtarëve duhet t'i korrespondojë dinjitetit të profesionit dhe se një pagë e përshtatshme është e domosdoshme për të mbrojtur gjyqtarët nga ndërhyrje të jashtme të papërshtatshme. Niveli i pagës duhet të përcaktohet në dritën e kushteve sociale të vendit dhe duhet të jetë e krahasueshme me nivelin e pagave të nëpunësve civilë të nivelit të lartë. Paga duhet të bazohet mbi një standard të përgjithshëm, kriteret objektive dhe transparente dhe jo në vlerësimin e performancës individuale të gjyqtarit. Bonuset të cilat përfshijnë elemente diskrecioni duhet të përjashtohen (*shih për më tepër edhe opinionin e Komisionit të Venecias, CDL-AD(2010)004 mbi pavarësinë e gjyqtarëve, prg.46*).

96. Gjykata vëren se sipas relacionit shpjegues të projektligjit “paga dhe trajtimi financiar aktual i gjyqtarit nuk mbajnë parasysh në masë të mjaftueshme dinjitetin e detyrës e të profesionit, natyrën e përgjegjësive të funksionit gjyqësor, shkallën e vështirësive në përmbushjen e tij, numrin e lartë të papajtueshmërive dhe ndalimeve të posaçme për të kryer veprimtari të tjera që sjellin të ardhura, nevojën për ta mbrojtur nga presionet dhe ndikimet në veprimtarinë e tij gjyqësore e në sjelljen e tij në tërësi, si edhe nevojat e integritetit social të tij dhe të familjes në shoqëri”. Për këtë arsye rregullimi ligjor, sipas ligjvënësit, synon “përmirësim rrënjësor të trajtimit financiar dhe të masave mbështetëse gjatë dhe pas lënies së detyrës, duke u mbështetur në parimin se niveli i shpërblimit për magistratët duhet të jetë i tillë që t'i mbrojë ata nga presionet që dëmtojnë pavarësinë dhe paanshmërinë e gjyqësorit”.

97. Objektivi i mësipërm i ligjvënësit është sanksionuar në nenin 11 të ligjit, ku parashikohet se paga e magistratit dhe përfitimet e tjera financiare duhet të jenë në përputhje me dinjitetin e detyrës së magistratit dhe të përshtatshme për të garantuar pavarësinë dhe mbrojtjen nga ndërhyrjet e jashtme në ushtrim të funksionit të tij. Paga e magistratit, sipas nenit 12 të ligjit caktohet në bazë të kriterëve të ndryshme, të cilat përfshijnë: a) shkallën e gjykatës ose prokurorisë ku magistrati ushtron funksionin; b) vjetërsinë në ushtrimin e funksionit; c) fushën e veçantë e kompetencës lëndore në të cilën magistrati ushtron funksionin; d) pozicionin drejtues. 3. Përfitimet e tjera financiare përfshijnë: a) kompensimin për transferimin e përkohshëm ose skemën e

delegimit; b) shpërblimin për aftësi; c) pensionin shtetëror suplementar, sipas parashikimit të këtij ligji dhe legjislacionit për pensionet shtetërore suplementare; ç) çdo përfitim tjetër, duke u bazuar në kushtet e veçanta të punës ose gjendjen personale dhe atë familjare të magjistratit, të parashikuara nga legjislacioni në fuqi. Po ashtu, paga e magjistratit caktohet sipas përkatësisë së magjistratit në grupin dhe nivelin e pagës.

98. Referuar dispozitave kalimtare, konkretisht nenit 169, Gjykata vëren se rregullimet ligjore të kreut II, pjesa III *“Paga dhe përfitimet e tjera financiare dhe shoqërore”* janë të zbatueshme për magjistratin, i cili kalon me sukses procesin e rivlerësimit, siç përcaktohet nga ligji *“Për rivlerësimin kalimtar të gjyqtarëve dhe prokurorëve në Republikën e Shqipërisë”*, pavarësisht kësaj, në asnjë rast jo më shpejt se 1 janari 2019. Sipas ligjvënësit, gjatë periudhës së rivlerësimit, për magjistratin, i cili ende nuk është rivlerësuar, do të zbatohen parashikimet ligjore përpara hyrjes në fuqi të këtij ligji në lidhje me pagat dhe përfitimet e tjera. Ndërkohë, sipas pikës 6 të nenit 169, magjistrati që ka kaluar procesin e rivlerësimit pas datës 1 janar 2019, gëzon të drejtën për të marrë diferencën mes pagës dhe përfitimeve të tjera, sipas parashikimeve ligjore të zbatueshme para hyrjes në fuqi të këtij ligji dhe pagës dhe përfitimeve të tjera, sipas parashikimeve të këtij ligji, brenda tre muajve nga vendimi i formës së prerë të rivlerësimit.

99. Gjykata vëren se ligjvënësi e ka kushtëzuar zbatimin e skemës së re të trajtimit financiar të magjistratëve me dy kritere, që përfshijnë kalimin me sukses të procesit të rivlerësimit dhe plotësimin e një afati kohor i cili shtrihet deri në 1 janar 2019. Gjykata konstaton se deri në datën 1 janar 2019 magjistratët do të vijojnë të përfitojnë pagë dhe përfitime të tjera në përputhje me parashikimet ligjore përpara hyrjes në fuqi të këtij ligji, kurse pas datës 1 janar 2019 trajtimi financiar i tyre varet nga kalimi me sukses i procesit të rivlerësimit, çka nënkupton se ata magjistratë që e kanë kaluar me sukses këtë proces gëzojnë të drejtën për të marrë diferencën mes pagës dhe përfitimeve të tjera para hyrjes në fuqi të ligjit me ato sipas këtij ligji, kurse për ata që ende nuk e kanë përfunduar atë proces, do të zbatohen parashikimet ligjore përpara hyrjes në fuqi të këtij ligji në lidhje me pagat dhe përfitimet e tjera *(pika 5 e nenit 169)*.

100. Në vështrim të sa më sipër, Gjykata arrin në përfundimin se rregullimi ligjor i fjalisë së fundit të pikës 5 të nenit 196 dhe ai i pikës 6 të po këtij neni krijojnë kushtet për trajtim të pabarabartë të magjistratëve që ndodhen në kushte të njëjta, pa përligje objektive dhe të arsyeshme. Për më tepër, Gjykata çmon se trajtimi financiar i pabarabartë i magjistratëve pas datës 1 janar 2019 nuk është mjeti i duhur për të përmbushur objektivin e ligjvënësit për të siguruar dinjitetin e profesionit dhe një pagë të përshtatshme si domosdoshmëri për të mbrojtur gjyqtarët nga ndërhyrje të jashtme të papër-shtatshme.

101. Për këto arsye, Gjykata vlerëson se pretendimi kërkuesve në lidhje me nenin 169, pika 5, fjalia e fundit dhe pika 6, është i bazuar dhe duhet pranuar.

C.5 Për pretendimin e cenimit të së drejtës për një proces të rregullt ligjor

102. Kërkuesit pretendojnë se gjatë procedimit disiplinor të magjistratëve nuk respektohen standardet e së drejtës për proces të rregullt ligjor, në drejtim të së drejtës për t’u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj (neni 147, pika 2), të së drejtës së mbrojtjes efektive dhe të barazisë së armëve (neni 141, pika 1), të së drejtës së ankimit (nenet 48, pika 12 dhe 93, pika 7), parimit *ne bis in idem* (nenet 23, 104 dhe 112, pika 1), prezumimit të pafajësisë (nenet 138, pika 1 dhe 169, pika 5).

103. Gjykata vlerëson paraprakisht se pretendimi për cenimin e procesit të rregullt ligjor në drejtim të parimit të gjykatës së caktuar me ligj, të së drejtës së ankimit, të prezumimit të pafajësisë, si dhe të barazisë dhe mosdiskriminimit gjatë procedimit disiplinor nuk janë ngritur në nivel kushtetues. Në këtë kuptim, analiza në vijim, bazuar edhe në parimin *iura novit curia*, përfshin pretendimet që lidhen me cenimin e së drejtës për mbrojtje efektive, të barazisë së armëve dhe aksesit, si dhe të parimit *ne bis in idem*.

104. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar se e drejta e individit për një proces të rregullt ligjor, parashikuar në nenin 42 të Kushtetutës, nuk është e kufizuar vetëm në procesin gjyqësor, por përfshin edhe atë me karakter disiplinor administrativ. Në këtë kuptim, ajo ka theksuar se çdo organ i pushtetit publik, gjatë ushtrimit të funksionit të tij kushtetues e ligjor, është i detyruar të respektojë standardet demokratike, të cilat kanë gjetur pasqyrimin e tyre në Kushtetutë. Neni 42 i Kushtetutës sanksionon në

vetvete jo vetëm të drejtën e individit për t'iu drejtuar gjykatës, por edhe detyrimin e shtetit që t'ia garantojë atij këtë akses. Detyrimi për të garantuar të drejtën efektive të aksesit në gjykatë nuk nënkupton thjesht mungesën e një ndërhyrjeje, por mund të kërkojë ndërmarrjen e veprimeve pozitive nga ana e shtetit. Në rast se mohohet një e drejtë e tillë, procesi konsiderohet jo i rregullt, sepse aksesit në gjykatë është para së gjithash një kusht kryesor për të realizuar mbrojtjen e të drejtave të tjera (*shih vendimet nr. 67, datë 11.11.2016; nr. 2, datë 18.01.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

105. Gjykata është shprehur se njohja paraprake e personit me materialet që e ngarkojnë atë me përgjegjësi, respektimi i së drejtës për t'u dëgjuar dhe mbrojtur, nëpërmjet dhënies së sqarimeve paraprake ashtu dhe gjatë shqyrtimit të çështjes, janë disa nga elementet bazë që garantojnë të drejtën kushtetuese të cilitdo për një proces të rregullt si një e drejtë themelore. Kjo e drejtë realizohet nëpërmjet pjesëmarrjes së vetë individit në proces dhe parashtrimin të argumenteve prej tij ose avokatit të zgjedhur. Në nenin 44 të Kodit të Procedurave Administrative parashikohet se çdokush që ka interes të ligjshëm, ka të drejtë të marrë pjesë në procedimin administrativ. Palët pjesëmarrëse në një procedim administrativ janë autoriteti kompetent, nga njëra anë, dhe pala e interesuar, nga ana tjetër. Në këtë gjykim secila nga palët ka detyrimet e veta procedurale. Pala kërkuese ka detyrimin të argumentojë karakterin antikushtetues të vendimit, ndërsa pala e interesuar të përcaktojë veprimet ose mosveprimet që përbëjnë shkelje të Kushtetutës dhe ligjeve (*shih vendimet nr. 67, datë 11.11.2016; nr. 2, datë 18.01.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

106. Nga ana tjetër, parimi i barazisë së armëve nënkupton se çdokush që është palë në proces duhet të ketë mundësi të barabarta që të paraqesë çështjen e tij dhe se duhet të përcaktohet një ekuilibër i drejtë mes palëve. E drejta për të marrë pjesë në gjykim nuk duhet konsideruar si një e drejtë formale, ku palëve t'u garantohet thjesht prania fizike gjatë procesit, por, përkundrazi, duhet që në radhë të parë legjislacioni procedural dhe më pas gjyqtari gjatë gjykimit t'u japin mundësi të barabarta palëve për të paraqitur argumente dhe prova në mbrojtje të interesave të tyre. Nëse nuk do të ekzistonte barazia e armëve në gjykim, atëherë argumentet e njëres palë do të prevalonin mbi argumentet e palës së cenuar dhe, për rrjedhojë, e drejta për të marrë pjesë në gjykim do të zhvishej nga funksioni i saj kushtetues për të garantuar një proces të rregullt ligjor (*shih vendimin nr. 2, datë 19.03.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

107. Duke iu rikthyer çështjes konkrete, Gjykata konstaton se neni 141 objekt kundërshtimi parashikon të drejtat dhe detyrimet e palëve gjatë procedimit disiplinor, duke përcaktuar ato që lidhen me fillimin e procedimit, ashtu dhe gjatë zhvillimit të tij. Konkretisht, magjistrati në momentin e njoftimit për fillimin e procedimit disiplinor njihet me të drejtën për të paraqitur një parashtrësë me shkrim në afatin e caktuar; për të marrë pjesë në seancë dëgjimore; për të thirrur dëshmitarë që mund të dëshmojnë fakte me interes për çështjen; për të paraqitur dokumente; për të marrë masa të tjera për paraqitjen e provave në mbështetje të mbrojtjes së tij; për t'u përfaqësuar, sipas parashikimeve në KPA-ve; për kompensimin e shpenzimeve të arsyeshme ligjore të tij/saj në rastet kur nuk vendoset masë disiplinore. Përveç sa më sipër, neni 141 parashikon, nga njëra anë, të drejtën e magjistratit ose të përfaqësuesit për akses në dosje, por nga ana tjetër, përcakton edhe kufijtë e kësaj të drejtë, që synojnë të garantojnë: a) interesat ligjorë të palëve ose personave të tretë; b) funksionet e organit vendimmarrës; c) qëllimin e procedimit.

108. Duke e analizuar rregullimin e mësipërm ligjor në kontekstin e garancive që përcakton neni 23 i Kushtetutës për të drejtën e informimit dhe veçanërisht me kuptimin që merr kjo e drejtë në procedurat administrative, sipas KPA-së, Gjykata vëren se të gjitha palët në një procedurë administrative kanë të drejtë të njihen me dokumentet e dosjes së kësaj procedure, si dhe të marrin kopje të tyre. Dokumentet që përmbajnë të dhëna personale, tregtare ose profesionale, mund të merren ose të përdoren nga të tretët vetëm me pëlqimin e individit, të cilit i përkasin këto të dhëna. Pëlqimi nuk kërkohet nëse dokumentet do të përdoren për qëllime të parashikuara në ligj ose akte nënligjore (neni 45). Nga ana tjetër, e drejta e njohjes me informacionin që prodhohet ose mbahet nga autoritetet publike garantohet edhe nga ligji nr. 119/2014 "Për të drejtën e informimit" (neni 1). Në lidhje me kufizimin e së drejtës për akses në informacion (dokumentet e dosjes) Gjykata konstaton se si KPA-ja, ashtu edhe ligji nr. 119/2014

përcaktojnë kufizime në ushtrimin e kësaj të drejte. Konkretisht, neni 46 i KPA-së parashikon se drejta e palëve për t'u njohur me dokumentet e dosjes kufizohet vetëm në ato raste dhe në atë masë që parashikohet nga legjislacioni në fuqi, kurse sipas nenit 17 të ligjit nr. 119/2014, e drejta e informimit kufizohet në rast se është e domosdoshme, proporcionale dhe nëse dhënia e informacionit shkakton një dëm të qartë dhe të rëndë ndaj interesave të përcaktuar shprehimisht nga norma, ku përcaktohet edhe mbarëvajtja e hetimit administrativ në kuadër të një procedimi disiplinor.

109. Në vështrim të sa më sipër, Gjykata, nisur nga rëndësia që paraqet respektimi gjatë procedimit disiplinor i parimeve të përcaktuara në nenin 100 të ligjit, vlerëson se shprehja e përdorur nga ligjvënësi në pikën 1 të nenit 141 të ligjit “*në masën që nuk cenon a) interesat ligjorë të palëve ose personave të tretë; b) funksionet e organit vendimarrës; c) qëllimin e procedimit*” nuk siguron garancinë kushtetuese që buron nga e drejta për një proces të rregullt ligjor për mbrojtje efektive dhe barazi të armëve gjatë procedimit disiplinor të gjyqtarëve.

110. Në lidhje me pretendimin për cenimin e parimit *ne bis in idem*, Gjykata është shprehur se parimi i mosgjykimit dy herë për të njëjtën vepër penale është njohur si një prej të drejtave të njeriut të mbrojtura nga Kushtetuta dhe një nga instrumentet kryesore juridike të brendshme e ndërkombëtare, sipas të cilit, askush nuk mund të ndiqet ose të dënohet penalisht për një vepër penale për të cilën është shpallur më parë i pafajshëm ose është dënuar me një vendim gjyqësor përfundimtar. Ideja e parimit *ne bis in idem* nuk qëndron tek zbatimi dy a më shumë herë i së njëjtës normë penale, por tek mosgjykimi e mosdënimi përsëri i subjektit për të njëjtën vepër penale, për të cilën ai është dënuar më parë me një vendim të formës së prerë nga një gjykatë e caktuar me ligj. Kriteri “e njëjta vepër” i referohet të njëjtit veprim, sjellje, fakt, vepër penale dhe kualifikim ligjor të tyre, që formojnë bazën e kësaj veprë dhe për të cilën personi është dënuar apo liruar. Nëse gjenden elemente të njëjta, parimi *ne bis in idem* ndalon çdo dënim tjetër ose procedim të mëtejshëm (*shih vendimet nr. 5, datë 08.03.2005, nr. 10, datë 02.04.2009; nr. 33, datë 22.07.2011; nr. 8, datë 28.02.2012 të Gjykatës Kushtetuese*).

111. Ndalimi i gjykimit të dyfishtë dhe ndëshkimit për të njëjtën shkelje në dy procese të ndryshme penale, referuar nenit 4 të Protokollit nr. 7 të KEDNJ-së, në parim nuk përjashton fillimin e procesit disiplinor për të njëjtën shkelje paralelisht me procesin penal. Megjithatë, natyra penale e një procesi sipas legjislacionit kombëtar nuk është i vetmi kriter, prandaj GJEDNJ-ja merr gjithashtu në konsideratë natyrën e shkeljes ose ashpërsinë e dënimit, me qëllim që të përcaktojë nëse një procedurë e kategorizuar si “disiplinore” sipas legjislacionit vendas mund të ketë në të vërtetë natyrë penale sipas Konventës, rast në cilin zbatohet neni 4 (1) i protokollit nr. 7 (*shih opinionin e përbashkët për Gjeorgjinë (CDL-AD(2014)032*).

112. Përgjegjësia penale dhe ajo disiplinore kanë natyrë dhe objektiva të ndryshëm, janë subjekt i standardeve të ndryshme mbi provën dhe kanë elemente të ndryshme përbërëse, si dhe po ashtu nuk përjashtojë njëra-tjetrën. Për rrjedhojë, autoritetet disiplinore nuk janë të detyruar të përfundojnë procedimin disiplinor kur fillon një çështje penale për të njëjtën shkelje. Për të evituar shkeljen e parimit *ne bis in idem* këto autoritete duhet të kenë mundësinë të përfundojnë procedurën nëse ata e konsiderojnë që çështja disiplinore ka natyrë penale (natyra e shkeljes dhe pesha e masës disiplinore korresponduese do të jenë kriteret drejtuese në dritën e jurisprudencës së GJEDNJ-së). Në rast se shkelja subjekt i procesit penal nuk është e njëjta shkelje që lind nga fakte identike ose kur procesi disiplinor nuk ka natyrë penale, nuk ka arsye për të përfunduar procesin disiplinor për shkak të fillimit të procesit penal bazuar në të njëjtin material disiplinor (*supra, shih paragrafët 50-60*).

113. Në rastin konkret, Gjykata vëren se neni 112, pika 1 parashikon masat disiplinore plotësuese, duke përcaktuar se kur magjistrati është dënuar me vendim të formës së prerë për vepra penale në fushën e korrupsionit, KLGJ-ja, përveç shkarkimit, e dënon atë edhe me kthimin e shumës së pagës bruto të vitit të fundit në detyrë të përfutur prej tij.

114. Gjykata konstaton se në referim të Kodit Penal, korrupsioni aktiv dhe pasiv i gjyqtarit, prokurorit dhe funksionarëve të tjerë të drejtësisë përfshihet në veprat penale kundër sistemit të drejtësisë dhe dënohet nga 1 deri 4 vjet burgim (*neni 319 i Kodit Penal*). Në lidhje me dënimin me gjobë që parashikonte

neni 319 si dënim kryesor, Gjykata vëren se ligjvënësi e ka shfuqizuar atë me ligjin nr. 144/2013. Po ashtu, Gjykata vëren se neni 30 i KP-së përcakton si dënim plotësues edhe konfiskimin e produkteve të veprës penale, kurse sipas neneve 34 dhe 36 për personat që kryejnë krime për motive fitimi të pasurive ose të sigurimit të çdo lloji përfitimi tjetër material, gjykata e zakonshme cakton konfiskimin e mjeteve të kryerjes së veprës penale dhe të produkteve të veprës penale ose, në mungesë të tyre, dënimin me gjobë në masën nga 100 mijë deri në 5 milionë lekë.

115. Gjykata thekson se ashpërsia e masës disiplinore plotësuese me natyrë financiare në rastin konkret është e tillë sa ajo në thelb shndërrohet në dënim penal, që konsiston në pagimin në favor të shtetit të një shume të hollash e barabartë me pagën bruto të përfituar nga magjistrati i dënuar për veprën penale të korrupsionit gjatë vitit të fundit të ushtrimit të detyrës. Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se parashikimi njëkohësisht si nga Kodi Penal, ashtu dhe neni 112, pika 1, e ligjit i dy dënimeve penale për të njëjtin fakt bie ndesh me parimin e mosdënimit dy herë për të njëjtën vepër.

116. Për rrjedhojë, Gjykata arrin në përfundimin se edhe ky pretendim i kërkuësve është i bazuar.

D. Për pretendimet e tjera

117. Kërkuësit kanë pretenduar gjithashtu cenimin e parimit të ndarjes dhe balancimit të pushteteve, duke argumentuar se nenet 46, pika 5, 66, pika 1, shkronja “b” dhe pika 4, 146 dhe 147, u japin organeve, si: Prokurorisë së Posaçme, Këshillave apo edhe ILD-së kompetenca që me Kushtetutë u janë dhënë shprehimisht organeve të tjera kushtetuese, si: Presidentit, Gjykatës Kushtetuese, KLGJ-së, etj. Neni 119/2 “Ankesat” siguron ndërhyrje të papërshtatshme të pushtetit ekzekutiv në pushtetin gjyqësor, për shkak të paraqitjes së ankesës në ILD nga ministri i Drejtësisë, dhe po ashtu për shkak të njohjes vetëm një anëtarit të Këshillit të së drejtës së ankesës, konfondohet kompetenca kushtetuese e organit kolegjal për caktimin e masave disiplinore.

118. Po ashtu, kërkuësit kanë pretenduar edhe cenimin e parimit të proporcionalitetit si rezultat i përcaktimit të niveleve të pagave (neni 12, pika 1, shkronja “b”), i parashikimit të pezullimit si masë disiplinore (neni 105, pika 1, shkronja “d” dhe neni 110), i kohëzgjatjes së saj 3 muaj deri 2 vjet, si dhe marrjes së një page minimale, i parashikimit të afateve të parashkrimit më të gjata për një shkelje disiplinore që nuk përbën vepër penale (neni 117), si dhe kufizimit kohor për marrjen e pagës së re, pavarësisht kohës së përfundimit me sukses të procesit të rivlerësimit (neni 169, pika 5).

119. Përveç sa më sipër, Gjykata konstaton se kërkuësit kanë parashtruar argumente edhe për cenimin e së drejtës për punë, si rezultat i transferimit në një gjykatë tjetër të magjistratit pa pëlqimin e tij (neni 8), detyrimit për kthimin deri në 50% të shumës të përfituar gjatë studimit në SHM, nëse mandati përfundon në 5 vjetët e parë (neni 19), uljes së pagës nga KLGJ-ja për shkak të uljes së ngarkesës për shkaqe të pavarura nga vullneti i gjyqtarit (neni 26, pika 4) ndërprerjes së mandatit të kryetarëve të gjykatave (neni 161, pika 3 dhe neni 164, pika 2) dhe parashikimit të pagesave që nuk janë në përputhje me vendin e punës dhe sistemin e kualifikimit profesional (neni 169, pika 5).

120. Gjykata, duke pasur në konsideratë kuptimin që jurisprudenca kushtetuese u ka dhënë parimit të ndarjes dhe balancimit midis pushteteve, parimit të proporcionalitetit dhe së drejtës për punë, vlerëson se pretendimet e mësipërme të kërkuësve nuk janë ngritur në nivel kushtetues, për rrjedhojë nuk mund të vijojë me analizën e mëtejshme të tyre.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131/a dhe 134/1/h të Kushtetutës, si dhe të nenit 72 e në vijim të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar, njëzëri,

VENDOSI:

- Pranimin pjesërisht të kërkesës.

- Shfuqizimin si të papajtuëshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të nenit 8; nenit 9, pika 1, shkronja “c”, fjalia e fundit, si dhe pikat 7 dhe 8; nenit 23, pika 10; nenit 26, pika 4, shkronja “b”; nenit 44, pika 1, shkronja “c”; nenit 64, pika 5; nenit 78, pika 3, shprehja “nëse kryetari i gjykatës nuk ka dhënë për gjyqtarin vlerësimin përfundimtar “i pamjaftueshëm”” dhe pika 5, shkronja “b”, fjalia e fundit; nenit 95, pika 7, shprehja “me një nivel më të ulët sesa “mirë””; nenit 101; nenit 102; nenit 103; nenit 104; nenit 112, pika 1; nenit 141, pika 1, shprehja “në masën që nuk cenon” dhe shkronjat “a”, “b” dhe “c” të kësaj pike; nenit 152; nenit 161, pika 2, shprehja “në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji” dhe pika 3; nenit 162, pika 1, shprehja “në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji” dhe pika 6, shprehja “në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji”; nenit 164, pika 1, shkronja “a” dhe pika 2; nenit 167, pika 3, shkronja “b”, shprehja “në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji”; nenit 168, pika 2, shprehja “në zbatim të pjesës III, kreu VIII të këtij ligji”, nenit 169, pika 5, fjalia e fundit dhe pika 6 e këtij neni.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë: Bashkim Dedja (kryetar) Vitore Tusha, Vladimir Kristo, Besnik Imeraj, Gani Dizdari, Altina Xhoxhaj, Fatmir Hoxha, Fatos Lulo

MENDIM PARALEL

1. Bashkohem me qëndrimin e Gjykatës për shfuqizimin e disa neneve dhe pikave të ligjit nr. 96/2016, sipas dispozitivit, por jam i qëndrimit që Gjykata duhej të kishte marrë parasysh edhe problemet e antikushtetutshmërisë që paraqesin disa dispozita të tjera, të cilat ose duh

ej të ishin shfuqizuar ose duhej të ishin interpretuar konform Kushtetutës, me qëllim garantimin e pavarësisë së gjyqësorit. Në vijim, po paraqes argumentet lidhur me secilin prej neneve.

A. Për pajtueshmërinë me Kushtetutën të nenit 12, pika 2, shkronja “b” dhe “c”

2. Neni 12, pika 2 shkronja “b” dhe “c” parashikon:

“Paga e magjistratit ndahet sipas grupeve të pagave (G), bazuar në këto tregues:

...

b) magjistrati që ushtron funksionin në gjykatat e apelit të juridiksionit të përgjithshëm dhe atij administrativ, prokuroritë pranë gjykatave të apelit, magjistratët që ushtrojnë funksionin në gjykatën e posaçme për luftën kundër korrupsionit dhe krimit të organizuar shkalla e parë (G2);

c) magjistrati që ushtron funksionin në Gjykatën e Lartë dhe Prokurorinë e Përgjithshme, ashtu si dhe magjistratët që ushtrojnë funksionin në Gjykatën e Apelit Kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar, si dhe Prokurorinë e Posaçme (G3).”

3. Nisur nga përmbajtja e këtyre pikave të nenit 12, rezulton se parashikimi ligjor bën një dallim pa shkaqe të arsyeshme midis gjyqtarëve të Gjykatave të Posaçme dhe prokurorëve pranë këtyre gjykatave, dallim i cili duke qenë i pajustificuar, çon në diskriminim. Konkretisht, sipas këtij parashikimi të ligjit, gjyqtarët e Gjykatave të Posaçme përfshihen në grupin e II-të të pagave ose “G2”, ndërkohë që për prokurorët e Prokurorisë së Posaçme parashikon që paga e tyre përfshihet në grupin e pagës “G3”. Ky diskriminim ligjor bie ndesh me nenin 18 të Kushtetutës, si dhe me aktet ndërkombëtare që përcaktojnë parime dhe rregulla lidhur me ushtrimin e detyrës së gjyqtarit dhe të prokurorit si p.sh Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut (neni 2, pika 1), Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike (neni 26), Konventa Europiane e të Drejtave dhe Lirive të Njeriut (neni 1 i Protokollit Shtesë nr. 12), të cilat ndalojnë diskriminimin duke përfshirë edhe rastet e diskriminimit për shkak të profesionit.

4. Nisur nga fakti se Gjykata e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar dhe Prokuroria e Posaçme pranë saj janë organe kushtetuese është e papranueshme që gjyqtarët dhe prokurorët që do të ushtrojnë detyrën pranë këtyre organeve të përfshihen në nivele të ndryshme pagash, pa pasur një element dallues që të mund të justifikojë këtë dallim. Mendoj se edhe Gjykata në vendimin e saj duhej të kishte arritur në të njëjtin përfundim, pra që kemi të bëjmë me diskriminim midis gjyqtarëve dhe

prokurorëve pranë Gjykatave të Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar dhe si rrjedhim të bënte të paktën një interpretim pajtues, i cili do të mund të shmangte cenimin e së drejtës së pagës së barabartë për të dy kategoritë e magistratëve, gjyqtarë dhe prokurorë. Nëpërmjet një interpretimi pajtues Gjykata gjithashtu do të mund t'i rekomandonte Kuvendit marrjen e iniciativës për miratimin e ndryshimeve ligjore të përshtatshme në këtë dispozitë me qëllim shmangien e këtij diskriminimi, duke parashikuar shprehimisht që paga e magistratëve që ushtrojnë funksionin në Gjykatën e Posaçme të jetë minimalisht e barabartë ose të përfshihet në të njëjtin grup me pagën e prokurorëve të Prokurorisë së Posaçme.

5. Në këto kushte, jam i qëndrimit se ligjvënësi ka parashikuar një dispozitë ligjore diskriminuese, duke cenuar nenin 18 të Kushtetutës dhe si e tillë duhej të ishte shfuqizuar nga Gjykata.

B. Për pajtueshmërinë me Kushtetutën të nenit 42, pika 3, shkronja "a", "b", "c" dhe "ç", pika 4 shkronjat "a", "b", "c" dhe "ç", pika 8 dhe 9.

6. Neni 42 i ligjit nr. 96/2016 parashikon parimet e transferimit të magistratit duke përkufizuar edhe termin "*transferim*" si lëvizje e përkohshme ose e përhershme nga një pozicion në një gjykatë ose prokurori në një pozicion në një gjykatë ose prokurori tjetër të të njëjtit nivel. Ndërsa në pikën 3 dhe 4 të këtij neni parashikohen rregulla të detajuara për mënyrën se si veprohet në marrjen parasysh të kërkesave për të plotësuar vendet e lira nga magistratët. Në nenet në vijim, konkretisht nenet 43, 44, 46 dhe 47 parashikohen procedurat për transferimin e magistratëve.

7. Të gjitha këto dispozita parashikojnë për herë të parë një rregullim ligjor që, megjithëse ka pasur si synim pozitiv rregullimin në detaje të çështjeve, të cilat kanë krijuar konfuzion dhe situata antikushtetutshmërie për sa i takon respektimit të pavarësisë së gjyqtarëve, ligjvënësi duket se nuk i ka arritur të mbajë parasysh standardet kushtetuese dhe ndërkombëtare që garantojnë zhvillimin normal të karrierës profesionale të magistratëve.

8. Jam i qëndrimit se këto dispozita jo vetëm nuk mundësojnë por pengojnë që gjyqtarët e shkallës së parë, pasi të kenë plotësuar kushtet ligjore për ngritjen në detyrë, të kenë mundësi të paraqesin kërkesë për t'u emëruar si gjyqtarë pranë gjykatave të apelit. Sipas parashikimit ligjor, vendet e lira që krijohen në çdo gjykatë apeli mund të plotësohen vetëm me anë të lëvizjes paralele nga gjyqtarët e tjerë të gjykatave të apelit duke mos lejuar që këto vende të lira të plotësohen edhe nga gjyqtarët e shkallës së parë, gjë e cila pengon ecurinë në karrierë të këtyre gjyqtarëve.

9. Ky kufizim ligjor bie ndesh me nenet 17 dhe 18 të Kushtetutës pasi është joproporcional dhe nuk diktohet nga ndonjë arsye e përligjur. Vlen të theksohet se ky parashikim ligjor është në thelb i ngjashëm me parashikimet e ligjit nr. 151/2013, neni 3, pika 1 shkronja "b/1", që ndryshonte ligjin nr. 8588/2000 "*Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës së Lartë*" që parashikonte shtesën, sipas së cilës, për t'u emëruar si gjyqtar në Gjykatën e Lartë kërkohej që gjyqtari të kishte 13 vite punë si gjyqtar, nga të cilat 5 vjet si gjyqtar në gjykatën e apelit. Kjo shtesë u gjet antikushtetuese dhe u shfuqizua me vendimin nr. 40/2014 të Gjykatës Kushtetuese, pasi u konsiderua se heqja e së drejtës së gjyqtarit të gjykatës së shkallës së parë që të konkurrojë për një vend vakant në Gjykatë të Lartë, kur ai plotëson të gjitha kushtet ligjore, bie ndesh me nenin 138 të Kushtetutës.

10. Për sa më lart, jam i qëndrimit se neni 42 në pikat e përmendura më lart, paraqet probleme kushtetutshmërie në përmbajtje. Është pozitive që ligjvënësi është përpjekur të rregullojë në detaje karrierën e gjyqtarëve me përgatitje sa më të mirë profesionale, por mjetet e përdorura kufizojnë së tepërmi dhe në mënyrë jo objektive të drejtën e gjyqtarëve për t'u ngritur në karrierë. Nisur nga dyshimi që ngrihet për sa i takon antikushtetutshmërisë të këtyre parashikimeve, jam i qëndrimit që Gjykata duhej të kishte marrë parasysh të paktën mundësinë për të bërë një interpretim pajtues të tyre duke i dhënë mundësinë ligjvënësit që në ndryshimet që do t'i bëjë këtij ligji, sipas orientimeve të Gjykatës të shprehura në këtë vendim, të analizonte edhe këto dispozita. Konkretisht mendoj se detyrimet që rrjedhin nga dispozitat që parashikojnë transferimin dhe ngritjen në detyrë duhen kuptuar dhe interpretuar në atë mënyrë që kushtet dhe kriteret e vendosura nga ligji nuk duhet të përbëjnë pengesë

për gjyqtarët e shkallës së parë që të ngrihen në detyrë, nëse plotësojnë kushtet ligjore të përgjithshme. Kriteret specifike që vendosen në dispozitat e sipërpërmendura mund të parashikohen si kritere që përbëjnë avantazh ose preferencë në përzgjedhje ndaj gjyqtarëve të tjerë por jo të jenë pengesë për konkurrim, pasi si të tilla ato cenojnë ecurinë në karrierë të gjyqtarit si një nga parimet bazë të pavarësisë së sistemit gjyqësor.

C. Për pajtueshmërinë me Kushtetutën të nenit 138, pika 1.

11. Neni 138, pika 1 e ligjit nr. 96/2016 parashikon: “Nëse *ka dyshime të arsyeshme që magjistrati ka kryer shkelje disiplinore, Inspektori i Lartë i Drejtësisë fillon procedimin disiplinor, duke paraqitur raportin e hetimit së bashku me dosjen hetimore*”. Jam i qëndrimit se përmbajtja e kësaj dispozite paraqet probleme antikushtetutshmërie dhe për këtë arsye Gjykata duhej ta kishte shfuqizuar edhe këtë parashikim ligjor, pasi ai bie ndesh me nenin 30 të Kushtetutës si dhe me aktet ndërkombëtare që garantojnë prezumimin e pafajësisë.

Gjithashtu, ky parashikim bie ndesh edhe me një sërë vendimet të Gjykatës, e cila ka vlerësuar se parimi i prezumimit të pafajësisë duhet të gjejë zbatim jo vetëm në procesin penal por edhe në procesin administrativ (*Shih vendimet nr. 49/2015 dhe nr. 83/2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

12. Gjithashtu, neni 140, pika 3 shkronja “c” i Kushtetutës parashikon pezullimin nga detyra të gjyqtarit me vendim të Këshillit të Lartë Gjyqësor, kur ndaj tij fillon procedimi disiplinor, gjë e cila nënkupton se fillimi i procedimit disiplinor mbi bazën e dyshimeve të arsyeshme, sipas parashikimeve të nenit 138, pika 1, sjell automa-tikisht pezullimin e gjyqtarit nga detyra.

13. Nisur nga sa më lart, jam i qëndrimit se Gjykata duhej të kishte bërë edhe në këtë rast të paktën një interpretim pajtues për këtë dispozitë, me qëllim shmangien e çdo mundësie për të abuzuar apo për të cenuar ushtrimin e pavarur të detyrës nga gjyqtari. Konkretisht, jam i qëndrimit se shprehja “*dyshime të arsyeshme*” e parashikuar nga pika 1 e nenit 138 të ligjit duhet të nënkuptojë dyshime që mbështeten në fakte dhe prova dhe jo në supozime apo hamendësim. Vetëm duke u interpretuar në këtë mënyrë nga Gjykata kjo dispozitë do të ishte në përputhje me Kushtetutën dhe aktet ndërkombëtare që garantojnë prezumimin e pafajësisë gjatë ushtrimit të detyrës nga gjyqtari duke mos i cenuar atij të drejtën për një proces të rregullt ligjor.

Anëtar: Gani Dizdari